

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

MÅNGSIDIGT VÅLD

En kvalitativ intervjustudie om våld
mellan behandlingsassistenter och
ungdomar i dygnsvård

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin VT17

Författare: Felicia Moen och Gabriella Lundmark

Handledare: Adrian Groglopo

Ord: 21 057

Abstract

Våld mellan socialarbetare och klienter är ett fenomen som har dokumenterats, men som utforskats mindre väl. Syftet med denna studie var att undersöka ämnet våld mellan behandlingsassistenter och ungdomsklienter inom dygnsvården. Empirin bestod av åtta intervjuer med personer som är eller har varit yrkesverksamma behandlingsassistenter inom SiS-institutioner och HVB-hem i Göteborgsregionen. Vi använde oss således av en kvalitativ intervjustudie, där materialet sedan sorterades med hjälp av en empiristyrd kvalitativ tematisk analys. För att få en djupare förståelse för fenomenet våld mellan behandlingsassistenter och ungdomar analyserades empirin med vålds- och maktteori, samt de teoretiska begreppen etisk kod och konflikt. Våra resultat demonstrerade hur behandlingsassistenterna resonerade kring våld, makt och vårdssammanbrott i arbetet med ungdomar. Resultaten visade att behandlingsassistenter frekvent utsätts för psykiskt våld, samtidigt som de inte ansåg sig vara utsatta. Denna upplevelse av att inte ha blivit utsatt berodde delvis på hur behandlingsassistenterna definierade våld. Resultaten visade att en del av behandlingsassistenterna hade bevittnat olika former av våld mellan kollegor och ungdomar, något som diskuterades i termer av strukturellt våld och osynliggörande av våld. Studiens resultat belyste även att ungdomar alltid blir utskrivna från HVB-hem när våld har förekommit, och ytterligare anledningar till avbrutna placeringar inom dygnsvård som lyfts är att personalen inte har möjlighet att arbeta med ungdomen utifrån dennes problematik, eftersom verksamheterna inte har de resurser som krävs.

Nyckelord: Våld, socialt arbete, ungdomar, behandlingsassistenter, legitimering av våld

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund och problemformulering	2
1.2 Syfte och frågeställningar.....	4
1.2.1 Studiens relevans.....	4
1.3 Avgränsning	5
1.4 Arbetsfördelning	6
1.5 Uppsatsens fortsatta disposition	6
2. Tidigare forskning	6
2.1 Behandlingsassistenternas arbete med ungdomar	7
2.2 Ungdomar.....	8
2.3 Klientrelaterat våld.....	8
2.4 Strukturell makt.....	9
2.5 Forskningens relevans.....	10
3. Teori och begrepp	11
3.1 Våldsteori	12
3.1.1 Känslor och handling	12
3.1.2 Synligt våld	13
3.1.3 Symboliskt våld	13
3.1.4 Systemiskt våld	14
3.2 Maktteori	14
3.3 Etisk kod.....	15
3.4 Konflikt	17
4. Metod och metodologiska överväganden	18
4.1 Val av metod	18
4.2 Urvalsprocess	19
4.3 Intervjuernas genomförande.....	21
4.4 Bearbetning	22
4.5 Analysmetod	23

4.6 Studiens tillförlitlighet	25
4.7 Forskningsetiska överväganden	26
5. Empiri och analys.....	28
5.1 Våld.....	29
5.1.1 Definition	29
5.1.2 Erfarenhet.....	31
5.1.3 Förklaringsmodeller	32
5.1.4 Förebygga	34
5.1.5 Hantering.....	36
5.2 Makt	39
5.2.1 Fördelning	39
5.2.2 Professionalitet.....	43
5.2.3 Maktmissbruk	45
5.3 Vårdsammanbrott.....	49
5.3.1 Beteende.....	49
5.3.2 Omständigheter	51
6. Slutsatser.....	55
6.1 Avslutande diskussion.....	57
6.2 Slutord	60
Referenslista.....	61
Bilagor.....	64
1. Intervjuguide.....	64
2. Informationsbrev	66

1. Inledning

I Sverige har vi ett välfärdssystem som innebär att alla i landet har rätt till sjukvård, utbildning, säkerhet samt uppehälle (Höjer & Sjöblom 2009:68). Detta välfärdssystem säkerställs och upprätthålls till stor del av myndigheter, där socialtjänsten är en viktig aktör (Höjer & Sjöblom 2009:68). Inom socialtjänsten arbetar yrkesgruppen socionomer, vars övergripande syfte är att stötta, stärka och värna om individer som är i behov av det. En aspekt av socionomernas yrke handlar om balansgången mellan kontroll och hjälp. Balansgången innebär att socialarbetare ska sträva efter att värna om individers personliga integritet samtidigt som de ska arbeta behandlande och förebygga att unga far illa (Höjer & Höjer 2012). I ett led att förebygga att unga far illa finns något som kallas dygnsvård. Dygnsvård innebär bland annat stöd och hjälp till ungdomar, som saknar trygga hemförhållanden eller som gjort sig skyldiga till brott (Andersson & Sallnäs 2012). De som tillhandahåller stödet och hjälpen inom dygnsvården är en yrkesgrupp som benämns som behandlingsassistenter (Silow Kallenberg, 2016). Den mest ingripande typen av dygnsvård för ungdomar, som kan anses vara integritetskränkande, är placering inom den låsa institutionsvården. Denna vårdform innebär stränga begränsningar för ungdomarna (Sallnäs, Wiklund & Österberg 2012). Den låsta institutionsvården beskrivs som "särskilda ungdomshem som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS-hem)" (IVO 2016/03/27). En mindre ingripande typ av dygnsvård innefattar hem, vård och boende (HVB), som enligt Socialtjänstförordningens (SFS 2001:937) 3 kap. 1 § innebär "ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling i förening med ett boende". Utifrån Socialtjänstförordningens (SFS 2001:937) definition har vi i denna studie valt att benämna akutboenden samt referensboenden som HVB-hem, även om dessa officiellt inte tituleras som det. De benämns som HVB-hem eftersom boendeformen är likartad. Inom akutboenden görs akutplaceringar av individer med olika typer av stödbehov och referensboenden är till för individer som av olika skäl inte är etablerade på bostadsmarknaden (IVO 2016; Göteborgs Stad 2016).

Dygnsvård är en form av insats som beslutats om av socialtjänsten. Insatser tillsätts om en ungdom anmälts till socialtjänsten, anmälan lett till en utredning, som i sin tur resulterar i att socialtjänsten beviljar en behandlande insats inom

dygnsvården. Det är av vikt att betona att varje anmälan inte leder till utredning, samt att ännu färre utredningar leder till en insats. Insatserna på HVB-hem och SiS-institution som beviljas kan vara av frivillig art men också tvingande, med stöd av Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) (Sallnäs, Wiklund & Österberg 2012; SFS 1990:52). Den tvingande insatsen legitimeras av staten då socialtjänsten förfogar över juridisk makt. Den juridiska makten medför ett ojämnt maktförhållande mellan socialarbetare och klient, där socialarbetaren har tolkningsföreträdet (Höjer 2012). Detta tolkningsföreträde medför ett privilegium i form av att kunna identifiera och benämna sociala problem, och ett uppmärksammat socialt problem i välfärdssverige idag är ungdomars så kallade "våldsbenägenhet" (Meeuwisse & Swärd 2002; Ali, Swahn & Sterling 2011). Denna våldsbenägenhet förekommer inom socialt arbete *i samspelet mellan* socialarbetare och klienter och därmed mellan behandlingsassistenter och ungdomar (Wästerfors 2009:3).

1.1 Bakgrund och problemformulering

I enlighet med 3 kap. 3a§ i Socialtjänstlagen (SoL) ska kommunerna "(...) se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och unga." (SFS 2001:453). I 2 kap. 1§ i SoL fastslås även att socialtjänsterna inom kommunerna har det yttersta ansvaret för att individer får den hjälp och det stöd de är i behov av (SFS 2001:453). Socialtjänsten beskrivs av Sallnäs, Wiklund och Österberg (2012) som en människobehandlande organisation, där förändringsarbete i form av insatser sätts in mot klienterna i syfte att öka deras levnadsnivå samt att de ska utvecklas till det bättre.

Årligen placeras 8000 ungdomar av socialtjänsten i dygnsvård, med anledning av egen beteendeproblematik. Var tredje ungdomsplacering slutar med ett så kallat "vårdsammanbrott", vilket innebär att placeringen avslutas plötsligt och oplanerat (Lindqvist 2014:8). Att ungdomar ofta placeras med hänvisning till beteendeproblematik förklaras av Silow Kallenberg (2016), som redogör för att ungdomar som betar sig våldsamt samt hamnar i våldsamma situationer på grund av svårigheter med problemlösning samt feltolkning. Begreppet ungdomar beskrivs av Höjer och Sjöblom (2009:68) som individer som håller på att bli vuxna. Det vanligaste sättet att identifiera en ungdom är utifrån åldern, att de är mellan 15 och 21 år gamla,

trots att ålder i samband med individens mognad kan variera. Begreppet ungdom är dock mer komplext än så: Ungdomar har individuella socialisationsprocesser som medför att inte alla passar in i den snäva åldersdefinitionen (*ibid.*). Den yrkesgrupp som vanligen arbetar närmast ungdomarna inom dygnsvården är behandlingsassistenter (Silow Kallenberg 2016). Behandlingsassistenters arbetsuppgifter avser praktiskt arbete med ungdomarna, som tvätt, städ, matlagning men även dokumentation och kartläggning av ungdomars vardag samt behandlingsarbete. Marie Sallnäs (2012) beskriver dygnsvården som komplex. Dygnsvården innebär ett hem för ungdomarna samtidigt som det är en arbetsplats för personalen, där personalen i viss mån kan ses ersätta ungdomarnas föräldrar. I enlighet med Wästerfors (2009:3) uppstår det i detta arbete ibland konflikter, som kan leda till våld.

Våld mellan klienter och socialarbetare är ett fenomen som har uppmärksammats av olika fält, bland annat de mediala, fackliga och teoretiska fälten. Vårt intresse för våld inom socialt arbete väcktes av egna erfarenheter som personal på HVB-hem samt av medias porträttering av både socialarbetare och ungdomar som utsätts för våld, så kallat klientrelaterat våld. Som personal på HVB-hem har en av oss varit med om en våldsamt situation, vilket väckte frågor kring våldsförekomsten inom socialt arbete. I media har två fall av klientrelaterat våld noteras av bland annat Aftonbladet (2016/08/08; 2017/02/13), vilket berör Alexandra och Josefin.

Alexandra var en behandlingsassistent som arbetade ensam på ett HVB-hem i Mölndal då hon blev mördad av en ungdom på boendet. Josefin i sin tur är en person som redan vid nio års ålder kategoriseras som farlig av socialtjänsten och som sedan dess har befunnit sig inom ungdomsvården, trots sin unga ålder. Josefin är i skrivande stund 14 år och placerad i ett säkerhetshus med pansarglas samt åtta vårdpersonal. Vår avsikt med att belysa dessa exempel syftar till att illustrera hur media kan framställa både socialarbetare och klienter som både offer och förövare, om än på olika sätt. Vi menar att bilden av detta fenomen, våld i socialt arbete, är betydligt mer komplicerad än så.

Fackförbund har också undersökt och rapporterat om förekomsten av våld mellan klienter och socialarbetare. Akademikerförbundet SSR (2011) är ett av dessa förbund som lyfter att socialsekreterare, deras chefer samt yrken inom vård och myndighetsutövning är utsatta grupper när det kommer till våld. Inom dessa yrkeskategorier beskrivs behandlingshem och institutioner som särskilt våldsutsatta. Utifrån ett teoretiskt perspektiv synliggörs däremot socialarbetarnas

maktövertag och överordnade position gentemot klienterna (Silow Kallenberg 2016). I enlighet med Silow Kallenberg (2016) framkommer det dock att socialarbetare, trots detta övertag, upplever att de är utsatta i arbetet med hotfulla ungdomar. Att våld förekommer i relationen mellan klienter och socialarbetare där socialarbetare känner sig hotade, samtidigt som socialarbetaren innehar ett strukturellt maktövertag, framstår som motsägelsefullt. Vår avsikt är därför att granska detta närmare, genom fokus ett på behandlingsassistenter och ungdomar inom dygnsvården.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det vi ämnar undersöka i denna studie är hur våld mellan klienter och socialarbetare inom socialt arbete kan förstås samt hur det påverkar de inblandade parterna. Mer specifikt är syftet med denna undersökning att utforska ämnet våld mellan behandlingsassistenter och ungdomsklienter, genom att intervjua behandlingsassistenter som arbetat med ungdomar inom dygnsvården i Göteborgsregionen. För att uppnå detta syfte utgår vi från följande frågeställningar:

- Vad innebär våld och makt för behandlingsassistenter?
- Hur bemöter behandlingsassistenter våld i arbetet med ungdomar?
- Hur resonerar behandlingsassistenter kring ungdomars avbrutna placeringar?

1.2.1 Studiens relevans

Denna studie är relevant utifrån ett samhällsperspektiv eftersom vi ämnar granska samhällets dygnsvård av ungdomar. Enligt Sallnäs (2012) underkänns dygnsvården regelbundet i massmedia, något som vi också har uppmärksammat. Detta synliggörande medför enligt Sallnäs (2012) att det svenska samhället kräver en djupare inblick i verksamheter där unga befinner sig. Vi menar att vår studie kan bidra till en mer nyanserad och transparent bild av behandlingsassistenternas arbete med ungdomar i dygnsvården. Vidare är studien relevant för socialt arbete eftersom både fackförbund och media belyser att våld inom socialt arbete förekommer samt

medför konsekvenser för både socialarbetare och klient, i form av upplevd utsatthet och brister i bemötande (Akademikerförbundet SSR 2011; Aftonbladet 2017/02/13). I enlighet med Silow Kallenberg (2016) har vi i vårt sökande efter tidigare kunskap om ämnet funnit att det är få studier gjorda på fenomenet våld i relation till socialarbetare och klienter. Således ämnar vi att bidra till forskningen genom att utforska och problematisera behandlingsassistenternas och ungdomarnas komplexa relation inom dygnsvården.

1.3 Avgränsning

Vi har i denna studie valt att fokusera på behandlingsassistenters perspektiv på ämnet våld i arbetet med ungdomar. Valet av att utforska behandlingsassistenternas upplevelser syftar inte till att på något sätt värdesätta deras perspektiv högre än ungdomarnas. Detta val grundas på etiska skäl (Vetenskapsrådet 2011:1). Med stöd av Höjer och Sjöblom (2009:68) menar vi att ungdomar är en utsatt grupp. De är redan föremål för myndigheternas granskning, och att som socionomstudenter utforska deras uppfattning om våld anser vi vara ytterligare en form av granskning som inte fullt ut kan rättfärdigas. Att behandlingsassistenter står i fokus för denna studie anser vi är mer etiskt godtagbart, då behandlingsassistenter förfogar över maktmedel som ungdomarna saknar. Vi har också valt att avgränsa oss till behandlingsassistenter som är eller har varit verksamma inom dygnsvården; närmare bestämt på SiS-institutioner och HVB-hem inom Göteborgsregionen. En annan typ av dygnsvård som vi har valt bort i denna studie är familjehem, eftersom familjehemsföräldrar verkar inom detta fält och inte behandlingsassistenter (Höjer & Höjer 2012). Valet att fokusera på behandlingsassistenter i Göteborgsregionen beror dels på tidsramen vi har att förhålla oss till, samt på grund av intresse för våldsförekomsten i dygnsvården inom regionen vi själva kommer att arbeta i när vi examineras. Tid och utrymme avgjorde även mängden intervjuer för denna studie. Vi har genomfört åtta intervjuer med behandlingsassistenter, trots att vi hade önskat att undersöka detta ämne i en mer omfattande skala.

1.4 Arbetsfördelning

Felicia Moen hade inledningsvis ansvar för att metodavsnitten blev färdigställda samtidigt som Gabriella Lundmark ansvarade för att inledningsavsnitten slutfördes. Dessa avsnitt har sedan kontrollerats och korrigerats av vardera part. Vi genomförde och transkriberade totalt 8 intervjuer och delade detta arbete på hälften. Intervjuerna och materialet har sedan delgivits vardera part för att underlätta analysmetoden, vilket därpå genomfördes gemensamt. Vi sammanfattade även hälften var av artiklarna till kapitlet som avser tidigare forskning. Utöver detta har samtliga avsnitt skrivits och bearbetats gemensamt.

Vår uppsats har varit en ytterst ömsesidig process, där ansvaret har fördelats jämnt. Detta eftersom vi strävat efter en rättvis arbetsfördelning samt efter att uppsatsen ska få en röd tråd, där vi båda är lika insatta i arbetet.

1.5 Uppsatsens fortsatta disposition

Uppsatsens fortsatta disposition består av en genomgång av tidigare forskning och teori. Vidare till metodavsnittet där metoden förklaras utförligt; vi går igenom våra etiska överväganden samt diskuterar validitet och reliabilitet i förhållande till vår studie. Därefter följer empiri och analyskapitlet, där intervjumaterialet presenteras och analyseras. Därpå redovisar vi våra fynd under kapitlet slutsatser samt diskuterar dessa och ger förslag på vidare forskning.

2. Tidigare forskning

I vårt urval av tidigare forskning har vi utgått från vetenskapliga artiklar, rapporter och en avhandling för att belysa vårt ämne. Denna forskning har vi funnit via Göteborgs universitets databaser. Med hänsyn till vårt syfte och forskningsfrågor har vi i den tidigare forskningen valt att fokusera på målgruppen ungdomar, våld mellan klienter och socialarbetare samt det maktmonopol socialarbetare innehar gentemot klienter genom staten och myndigheter.

Detta fokus har resulterat i fyra teman av relevans; *behandlingsassistenters arbete med ungdomar, ungdomar, klientrelaterat våld och strukturell makt*, vilka redogörs för nedan.

2.1 Behandlingsassistenters arbete med ungdomar

Silow Kallenberg (2016) har i sin avhandling undersökt behandlingsassistenter som arbetar med tvångsvårdade ungdomar på statliga ungdomshem i Sverige. Syftet med avhandlingen är att utifrån behandlingsassistenternas perspektiv och position undersöka deras förståelse och resonemang gällande ungdomars tvångsvård. Silow Kallenberg (2016) problematiserar sitt ämne i förhållande till makt samt hur normer och avvikelser skapas och omskapas i den tvångsvårdande miljön. Silow Kallenberg (2016) redogör för att många av ungdomarna inte anser sig vara i behov av stöd eller vård, vilket medför att de inom institutionsvårdens kontext tvingas till behandling. Detta medför att flera av ungdomarna i avhandlingen uppfattar behandlingen mer som ett straff, snarare än vård. Silow Kallenberg (2016) förklarar att det, i behandlingsassistenternas arbete med ungdomarna, ingår ett tankesätt om att behandlingsassistenterna bör agera som normbildande ideal. Att personalen ses som föredömen medför att ungdomarna per definition (om än inte uttalat) ses som avvikande.

De slutsatser Silow Kallenberg (2016) drar är att om ungdomarna uppfattar sin behandling mer som ett straff än vård kommer detta att medföra att behandlingsassistenterna intar en mer disciplinerande hållning gentemot dem. Detta illustrerar att ungdomarnas uppfattning av sin vistelse på institution påverkar behandlingsassistenternas syn på dem. Ytterligare en central aspekt som poängteras är behandlingsassistenternas förståelse av ungdomarnas problematik. Här ses uppväxtmiljön, familjen och vännerna ofta som grunden till varför ungdomen har hamnat i sin nuvarande situation. Som ett komplement till denna grund lyfts också ungdomarnas egna val. Detta medför att trots att ungdomarnas sociala problem anges som grundorsaken till tvångsvården så individualiseras deras problematik.

2.2 Ungdomar

Höjer och Sjöblom (2009:68) problematiserar i sin svenska rapport utsatta ungdomar som är i processen att bli vuxna samt deras förutsättningar i välfärds-samhället. Särskilt fokuseras unga i dygnsvård, vilket innefattar SiS-institutioner och HVB-hem. I den statliga ungdomspolitikerna används ungdomsperspektivet, något som fokuserar på de ungas egna förmågor samt möjligheter att själva påverka livssituationen. Vidare används självständighetsperspektivet, vilket innebär att samhället skall stötta unga att ha möjlighet till självständighet samt frigörelse från sina föräldrar. Rapportens resultat visar att det finns risker för att ungdomar i utsatta grupper (de som tidigt flyttat hemifrån eller blivit utslängda), inte klarar av de kraven som ställs på dem i den individualiserade ungdomstiden. Samhällets insatser blir viktiga för att de utsatta ungdomsgrupperna ska klara av processen att bli vuxen. Det finns inga bestämmelser för utslussning för ungdomar i dygnsvård vilket leder till ett osynliggörande av denna grupp när de lämnar dygnsvården. De går från att ha varit i samhällets skydd och kontroll till att buntas samman med ungdomar som har andra förutsättningar. Rapportens slutsats betonar att de brister som finns för unga i välfärdssamhället behöver åtgärdas. Detta för att unga i dygnsvård ska få möjlighet till självständighet i processen att bli vuxen.

2.3 Klientrelaterat våld

I Macdonald och Sirotichs (2001) studie från Kanada framhåller forskarna att socialarbetare som utsätts för klientvåld är ett mindre utforskat område. Forskarna undersöker förekomsten av klienters våld mot socialarbetare, där våld förstås som verbala och icke verbala trakasserier, hot om våld samt fysiska övergrepp. Ett resultat av studien, som utfördes på 118 socialarbetare, var att nio av tio anmälde vålds-incidenter till sin ledning. De vanligaste skälen till att anmäla berodde på att social-arbetaren sökte stöd samt att problemet i fråga skulle åtgärdas. En slutsats som görs är att anledningen till att vissa socialarbetare inte anmäler var att de ansåg att våld är en del av arbetet samt att incidenterna inte var allvarliga nog. Forskarna föreslår att socialarbetare bör utbildas i våldsfrågor tidigt, samt att de bör informeras om vikten av att anmäla klientvåld.

Shields och Kiser (2003) visar i sin studie från USA att socialarbetare regelbundet utsätts för olika former av våld, bland annat skrik, hot och fysiska övergrepp. Ett av studiens syften var att undersöka klienters hot och våld som riktas mot socialarbetare. Forskarna förespråkar att våld på arbetsplatsen bör lyftas upp för diskussion och att socialarbetare behöver förberedas på att våld förekommer genom till exempel självförsvar och mer kunskap. Slutligen betonar forskarna att socialarbetare som har förmågan att bemöta sina klienter på ett respektfullt sätt dämpar risken för våld, något som de anser bör utforskas närmare.

Zelnick et.al. (2013) syfte med deras studie, utförd i USA, var att studera förekomsten av fysiskt våld samt verbala hot inom socialt arbete. De redogör för att personal som är i direktkontakt med klienter utsätts för högre risk för alla typer av våld än administrativ personal, eftersom personal i direktkontakt tillbringar mer tid med klienterna. Studiens slutsats indikerar att större fokus bör riktas på att göra arbetsmiljön i socialt arbete säkrare, specifikt den institutionella miljön.

2.4 Strukturell makt

Silow Kallenberg (2016) beskriver att behandlingsassistenter i relation till ungdomar har en överordnad position då de har makten att bestämma över ungdomarna. I relation till detta framkommer det att behandlingsassistenterna upplever sig själva som utsatta och underordnade. Forskarens slutsats är att den uppfattade utsattheten bottnar i de arbetsvillkor och arbetsuppdrag behandlingsassistenterna ej kan påverka, samhällets oförståelse av deras arbete och att ungdomarna kan upplevas som hotfulla.

Höjer och Sjöblom (2009:68) redogör för att unga är en grupp av Sveriges medborgare som exkluderas från många av välfärdsstatens generella bidrag om de varken är en del av arbetsmarknaden eller en familj. De unga som är specifikt utsatta i välfärdsstaten är resurssvaga ensamma ungdomar på väg in i vuxenlivet, särskilt de som flyttat hemifrån innan de avslutat gymnasiet. Rapporten visar också att föräldrar till unga i dygnsvård ofta lever i svår ekonomisk samt social utsatthet. En slutsats som görs är att många av de utsatta ungdomarna omhändertas för samhällsvård eller placeras i dygnsvård.

Slutligen undersökte Manescu (2014) i sin rumänska studie sambandet mellan föreställningar av den politiska makten, rättsstaten och legitimeringen av våld. Detta för att undersöka samt förstärka teorin om att staten innehar ett monopol av legitimt våld. Forskaren menar att den demokratiska staten bör inneha kontroll men att denna kontroll även kan innebära ett maktmissbruk som kan behöva överses. Forskaren slutsats är att statligt våld är något närvarande samt något som ofta inte är rättfärdigat. Manescu (2014) menar därmed att tanken om att staten ska ha ett våldsmonopol för att undvika att människor blir våldsamma är felaktig. Det är inte korrekt att använda människors våldsamhet för att legitimera statens auktoritet att uttrycka sig genom våld och maktmissbruk.

2.5 Forskningens relevans

Den redovisade forskningen är relevant för vår studie eftersom vi ämnar problematisera förekomsten av våld i socialt arbete. Den tidigare forskningen fokuserar på både socialarbetare i stort, yrkesgruppen behandlingsassistenter och ungdomar. Den presenterade forskningen menar vi synliggör att fenomenet våld är komplext och mångsidigt samt att våld förekommer på flera nivåer; strukturellt, organisatoriskt och på individnivå. Sammantaget bidrar den tidigare forskningen därmed till ett helhetsperspektiv på fenomenet våld i socialt arbete.

En brist i vårt urval av tidigare forskning som vi önskar att lyfta är att forskningen under temat klientrelaterat våld endast baseras på forskning utförd i Kanada och USA, detta eftersom vi inte fann någon forskning om klientrelaterat våld utifrån en svensk kontext. Vi anser att avsaknaden av svensk forskning innebär en brist i denna studie då vi går miste om det aktuella forskningsläget om klientrelaterat våld i Sverige. Å andra sidan stärker även avsaknaden av svensk forskning denna studies relevans.

3. Teori och begrepp

Vårt teoretiska ramverk bottnar, i enlighet med Meeuwisse och Swärd (2002), i ett konfliktperspektiv på vår omvärld. Detta innebär att vi förstår problemen i samhället som ett svar på de motsättningar som råder mellan olika gruppers intressen. Vi menar att samhällets ekonomiska, sociala och kulturella resurser inte är jämnt fördelade bland oss människor, vilket medför att konflikter uppstår i form av sociala problem. Vissa sociala problem försöker staten att åtgärda genom diverse insatser, andra inte. De personer som blir föremål för dessa insatser omvandlas till avvikande klienter, något som konfliktperspektivet belyser gör de strukturella maktförhållandena osynliga. Det är en maktobalans som gör att sociala problem produceras och reproduceras (*ibid.*). Utifrån dessa maktförhållanden har vi därför valt att fokusera på gruppen behandlingsassistenter istället för de ungdomar som de arbetar med. I relation till vårt syfte samt våra forskningsfrågor medför detta perspektiv att vi, med stöd av Listerborn, Molina och Mulinari (2011), förstår fenomenet våld som en reaktion på någonting annat.

Vi har i denna studie valt att använda oss av *våldsteori*, i syfte att klargöra våldets olika innebörder samt för att vidare kunna problematisera ämnet våld på behandlingsassistenternas arbetsplatser. För att kunna granska hur våld hanteras samt hur det påverkar de inblandade parterna har vi valt att använda oss av *maktteori*, eftersom vi ämnar synliggöra de maktaspekter som kan vara dolda. Vår avsikt med att använda maktteori är därmed att komplicera och nyansera bilden av våld i socialt arbete. Vidare ämnar vi med *etisk kod* att belysa socialarbetares professionalism och etik i arbetet. Detta utifrån att vi vid bearbetningen av vår empiri fann att våra informanter använde sig av ord som exempelvis "oprofessionell". Under vår analys av empirin fann vi även att ungdomsperspektivet i detta kapitel var bristfälligt. För att stärka ungdomsperspektivet valde därför vi att lägga till begreppet *konflikt*, där fokus ligger på personalens mångskiftande förklaringar av de konflikter som uppstår inom dygnsvården med ungdomar, och vad dessa förklaringar kan syfta till.

Våldsteori, maktteori, etisk kod och konflikt redogörs vidare för i kommande avsnitt.

3.1 Våldsteori

Isdal (2001) framhåller att våld är mångfacetterat och uppfattas på olika sätt av olika personer, och definierar vidare våld med att “våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärftar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill” (Isdal 2001, s. 34). Isdal (2001) förklarar våld som en *handling som förknippas med makt*, eftersom handlingen sker i relationen mellan personer och att handlingen har ett bestämt syfte, som innebär att någon annan part tvingas göra någonting på bekostnad av sig själv. Då våld framkallar känslor av ångest, maktlöshet och en känsla av hjälplöshet, är det ett effektivt styrmedel att få sin vilja igenom. Våld blir därmed ett redskap i att uppnå eller bevara makt. Inom system där personer inordnas i relation till någon annan efter riktlinjen om över eller underordning föreligger det mer risk för våld. Dock bör det poängteras att våld även kan användas i syfte att övervinna egna känslor av maktlöshet.

Vem som har rätten att definiera vad som är våld problematiseras av Isdal (2001), som menar att definitionen kan ske utifrån den som utövat våldet eller den som blivit utsatt för det. Både våldsutövaren samt offret beskrivs ha egenintressen i att kunna definiera våld eller ickevåld, genom att få kompensation på något sätt eller att undkomma att bli straffad. Våldsutövaren kanske inte heller alltid är medveten om att denne begår en våldsamt handling, liksom att offret kan vara begränsad i upplevelser av smärta eller ångest. Denna problematisering mynnar ut i att offret trots detta beskrivs ha mer berättigad position att definiera vad våld är (*ibid.*).

3.1.1 Känslor och handling

Isdal (2001) framhåller att våld bör ses i ljuset av de känslor som de ofta bottenar i. Ilska är en känsla som innefattar allt från irritation till ursinne. Den kan, men behöver inte, resultera i våld. Vad som avgör om våld uppstår är personens förmåga att hantera ilskan, vilket beror på hur den tidigare har lärt sig att kontrollera (eller inte kontrollera) sin ilska. Aggression är även något som ofta förknippas med våld, eftersom aggression är ett händelse-inriktat agerande där avsikten är att någon eller något kommer till skada. Aggression bör därför alltid relateras till våldsamma handlingar, men det behöver inte alltid vara våld i sig. Exempel på detta är att en

person gör sönder något i sin omgivning utan att det skadar någon annan.

3.1.2 Synligt våld

Definitionen synligt våld berör det subjektiva våldet, vilket avser fysiskt våld mellan personer (Žižek 2008). Isdal (2001, s. 41) definierar fysiskt våld som “(...) användandet av varje form av fysisk makt, som, genom att den smärtar, skadar, skrämmer och kränker, påverkar en annan människa att avstå från något hon önskar göra eller att göra något mot sin vilja”. Isdal (2001) klargör vidare att fysiskt våld därmed innebär alltifrån fasthållning, knuffar och slag till sparkar samt användandet av tillhyggen.

Žižek (2008) och Isdal (2001) menar att vi människor ofta fäster störst vikt vid denna typ av våld, eftersom det är den som synliggörs för oss (i bland annat media) genom att offer och förövare tydligt markeras ut. Isdal (2001) menar att definitionen av våld som endast något fysiskt begränsar oss i vår uppfattning om vad våld är, eftersom det exkluderar andra former av våld.

3.1.3 Symboliskt våld

Bourdieu (1999) definierar symboliskt våld som något den våldsutsatta sällan uppfattar som våld. Det symboliska våldet uppstår genom ett informationsutbyte som framkallar känslor av ett mindrevärde. Bourdieu (1999) menar att det symboliska våldet organiserar samhället genom symboler som kan användas för maktutövning. Med språk och mening återskapar vi därmed i enlighet med Žižek (2008) en viss social ordning utifrån vår kontext, föreställningar och kategoriseringar av omvärlden. Utifrån denna definition av våld menar vi med stöd av Isdal (2001) att symboliskt våld även innefattar det som i mer vardagligt tal benämns som psykiskt våld. Isdal (2001) definierar psykiskt våld som att göra andra människor illa, skrämda eller kränkta på ett sätt som inte är fysiskt. Psykiskt våld är ett styrmedel utifrån en bakomliggande makt eller underliggande hot. Psykiskt våld innefattar därmed ett försök att skapa obehag hos någon annan genom direkta och/eller indirekta hot, samt en vilja att dominera och kontrollera den andra personen i ett visst syfte.

3.1.4 Systemiskt våld

Systemiskt våld är i enlighet med Žižek (2008) motparten till det subjektiva, fysiska våldet. Det sker i det dolda och vi behöver ta hänsyn till det systemiska våldet ifall vi ska kunna tolka subjektivt, fysiskt våld. Systemiskt våld är konsekvenserna av hur våra ekonomiska och politiska system fungerar. Isdal (2001) påtalar att våld som sker i det dolda skapar förutsättningar för att upprätthålla våld. Det synliga våldet är lätt att avslöja och problematisera, medan de dolda våldsutövarna sällan ifrågasätts, vilket ger dem utrymme för att fortsätta. Isdal (2001) menar att eftersom våld är en effektiv metod när det gäller att få sin vilja igenom är det frestande att använda sig av det, och beskriver att det har skett på exempelvis ungdomsinstitutioner, där vissa personer har makten att bestämma över andra.

Isdal (2001) förespråkar att vi människor behöver se *allt* våld som just våld, snarare än att förringa och ändra våldets betydelse genom vårt språk. Detta i kombination med ovanstående redogörelse klargör att vi förstår begreppet våld utifrån olika nivåer som ömsesidigt påverkar varandra, och att dessa nivåer alltid förknippas med en maktutövning. Våld sker genom synligt, påtagligt våld men det sker även mer i det fördolda; genom vårt språk och de kulturella, ekonomiska och politiska strukturerna som omringar oss i dagens Sverige, år 2017.

3.2 Maktteori

Foucault (1975) beskriver den disciplinära makten, vars uppgift är att fostra människor i syfte att lättare kunna få dem att styra sig själva. Den beskrivs som en dresserade makt. Genom att särskilja och kontrollera framställs individer på ett önskvärt eller icke-önskvärt sätt, och får individerna själva att vilja sträva efter det önskvärda. Det är således en relationsbunden rangordning mellan "de goda" och "de onda" individerna. Foucault (1975) menar att den disciplinära makten inte sker öppet, utan genom misstro. Individens värde, egenskaper och karaktär granskas ingående, och genom denna individbaserade kunskapsinhämtning tilldelas personerna antingen en belöning eller ett straff. Börjesson och Rehn (2009) klargör att ett informationsövertag över individer innebär kontroll, vilket möjliggör för de med kontrollen att kunna dra nytta av medvetna skiljaktigheter. Denna typ av kontroll,

om individer är medvetna om den eller om informationen utnyttjas, blir ett maktinnehav. En typ av kontroll är exklusion samt inklusion, dvs. att exkludera en grupp och inkludera en annan, något som kan leda till ett "vi och dem".

Foucault (1975) menar att makt är något produktivt, eftersom den skapar en slags sanning och verklighet. I relation till den disciplinära makten namnger Foucault (1975) begreppet *panoptismen*, vilket innebär en disciplinerande mekanism. Exemplet på panoptismen lyder att en intagen person i ett fängelse är medveten om att vakterna ständigt har uppsikt över personen, från sitt höga torn i mitten av fängelset. Men den intagne kan inte se in i tornet, eftersom det har svarta fönster. Exemplet illustrerar att makten är synlig och påtaglig, genom det höga vaktornet. De intagna kan inte vara helt säkra på om vakterna befinner sig på plats, vilket gör situationen okontrollerbar och medför att de sköter sig. De intagna blir därmed ett redskap i att dressera och styra sig själva, och upprätthåller då den maktsituation som råder. Foucault (1975) beskriver detta som en slags fullkomlig maktutövning, som inte bara begränsas till exemplet med den intagne och vakterna. Den kan verka på andra institutioner som har uppfostran som sitt syfte. Maktutövarna behöver inte vara många till antalet, samtidigt som de som utsätts för maktutövandet blir fler och fler. Möjligheten att ingripa och påverka sker redan innan personerna har hunnit göra några felsteg, eftersom den disciplinära makten är en varnande makt. Vetskapen om att något kan ske gör att personer i de flesta fall sköter sig och ordningen upprätthålls. Den disciplinära makten och dess utövande är därför både effektiv och raffinerad. Den är kostnadseffektiv, eftersom det inte krävs många personer för att utöva den. Den påverkar många människor och den är förhållandevis dold, vilket gör att få personer trotsar den. Dess effekter medför en ökad medgörlighet och nytta hos personer. Foucault (1975) betonar slutligen att den disciplinära makten skapar ett normsystem där även den minsta av avvikelser ingående granskas.

3.3 Etisk kod

Dellgran (2016) klargör att socialt arbete i dagens Sverige ofta utövas av högskoleutbildade socionomer, vars profession befinner sig inom den offentliga sektorn. En profession är en yrkesgrupp som har rätten att arbeta med särskilda

uppgifter, då yrkets kunskaper är vetenskapligt grundade och utlärd av universitet. Dellgran (2016) menar att motsättningarna i socialt arbete är organisationens villkor, exempelvis resurser, och professionens egna värderingar om vad som är ett föredömligt socialt arbete. Vidare tar Dellgran (2016) upp begreppet *yrkesmässig professionalism* som syftar till den moral en profession innehar kollegialt.

Vad som kan ses som föredömligt socialt arbete redogör Akademikerförbundet SSR (2013) för. Det framhålls att det sociala arbetet innefattar etiska bedömningar som kan avgöra stora delar av individers liv. En etisk kod innebär vägledning i de etiska dilemman som kan uppstå inom professionen. Denna kod ger också en starkare yrkesidentitet. Den etiska koden kan belysa andra aspekter av arbetet än vad de officiella reglerna för professionen gör. Koden kan innefatta sådant som hur man ska bemöta klienter och vilka etiska egenskaper professionen eftersträvar. Följande exempel på etiska principer kan vara särskilt värdefulla för socialarbetare; *Människovärdesprincipen*, som innebär att alla människor har lika högt värde. *Mänskliga rättigheter*, som innebär att varje individ har rätt till specifika levnadsvillkor som skälig levnadsnivå, hem, jobb och vård. *Humanitet*, som innebär att utsatta individer ska behandlas extra empatiskt. *Solidaritet*, som innebär att ställa upp för varandra. *Värdighet och integritet*, som innebär att värna om individers dignitet. *Frihet och självbestämmande*, som innebär att respektera individers förmåga att göra egna val och försöka öka individers frihetsutrymme. *Jämlikhet*, som innebär att i sitt bemötande respektera individers lika värde och bemöta varje människa jämlikt. Det klargörs att det finns en asymmetri i maktobalansen mellan socialarbetare och klienter, vilket är viktigt att inte bortse från. Trots denna asymmetri bör socialarbetare bemöta klienter som likvärdiga.

Att utveckla en etisk hållning inom en profession händer inte automatiskt; det kan istället bli så att socialarbetare förlorar sin etiska integritet och blir cyniska. Det etiska tankesättet kan utvecklas positivt genom de goda principer kollegor innehar. Att reagera på sådant som nonchalans eller fördomsfullhet i arbetsmiljön kan medföra att dessa attityder istället utvecklas åt ett mer positivt etiskt håll (Akademikerförbundet SSR 2013). En riktlinje som tas upp i förhållande till klientarbete lyder som följande "Socialarbetaren får aldrig till egen fördel utnyttja den beroendeställning klienter kan ha i olika situationer" (Akademikerförbundet SSR 2013, s. 14).

3.4 Konflikt

Wästerfors (2009:3) beskriver konflikt utifrån ett sociologiskt perspektiv. Det sociologiska perspektivet skiftar fokus från att endast leta efter en skyldig i en konfliktsituation och menar att det är i samspel som konflikter skapas. Wästerfors (2009:3) menar att personal i ungdomsvård reagerar på konflikt på två olika sätt. Det första är att de säger till ungdomen eller tar tag i personen. Det andra är att de ger en konsekvens, som att ungdomen exempelvis inte får åka hem som planerat. Alternativt kan personalen reagera med ett hot om konsekvens. I många fall gör personalen inget alls, då reaktionen på konflikten kan förvärra situationen.

Wästerfors (2009:3) betonar att det ofta talas om konflikter som att det är ungdomen i konflikten har problem, och exemplifierar detta med att personal på institution berättar att ungdomar agerar ut och testar gränser. Utgångspunkten för personalen är därmed att konflikter som uppstår i arbetet bottnar i att det är vanartade individer som inte kan behärska sig och som behöver behandling på institution. Wästerfors (2009:3) menar att detta kan betraktas omvänt; att det är institutionen och konflikterna inom denna miljö som kan vara förklaringen till ungdomarnas beteende. Wästerfors (2009:3) uppger att personalens påstående om vanartade individer möjliggör ett skuldbeläggande av ungdomen vid en konflikt, istället för personalen eller båda parter.

Fortsättningsvis synliggör Wästerfors (2009:3) att bråk inom ungdomsvården kan röra sig om social kontroll, vilket beskrivs som personalens regler och normer på institutionen. I kontrast till den kontroll som ungdomsvården innehar menar personal att ungdomarna är inflytelserika; vårdare beskriver sin sårbarhet inför de ungas makt, något som förklaras med att ungdomarna konfronterar institutionens kontrollfunktion. Vidare menar Wästerfors (2009:3) att konflikter förefaller vara en del av arbetet med ungdomar på institution, då konflikterna är det som personalen främst bekymrar sig för. Wästerfors (2009:3) menar att uppkomsten av konflikter på institution skapar ett behov av ett kontrollarbete som annars varit överflödigt. Bråk på institutionerna legitimerar därför kontroll. Utan konflikter hade behandlingsformen endast setts som fullkomligt och ensidigt disciplinerande.

Wästerfors (2009:3) beskriver att behandlingsassistenters bemötande av ungdomar i ungdomsvården liknar det bemötandet som föräldrar använder när de

socialiserar sina barn, genom att ropa eller gripa tag i dem. På institution kan personalen fånga en ungdoms arm när denne är på väg att slå eller kanske lägga handen på en orolig ungdoms axel. Dessa bemötanden har visat sig vara framgångsrika och syftar till att bevara personalens eftersökta ordning.

Wästerfors (2009:3) skildrar hur konflikter i ungdomsvården förklaras med ungdomarnas temperament och att personalens agerande endast är en reaktion på detta, istället för ett samspel. Det beskrivs hur ungdomar blir tillrättavisade eller fasthållna som ett svar på deras beteende. Våld på institution ses därmed inte som en konflikt utan förklaras istället utifrån problematiska ungdomar som går till attack. Institutionsvistelsen kan ses vara lösningen på ungdomarnas problematik. Vistelsen kan dock skapa svårigheter när ungdomar med olika problem drivs samman under ett och samma tak, något som snarare kan medföra att problematiken förstärks (*ibid.*).

4. Metod och metodologiska överväganden

Inledningsvis vill vi klargöra att vi intervjuade åtta personer som arbetar eller har arbetat med ungdomar inom SiS-institutioner och HVB-hem. Personernas yrkestitlar har varierat men de har alla haft liknande arbetsuppgifter som en behandlingssistent har, varpå de kvalificerades för denna studie.

4.1 Val av metod

Denna undersökning baserades på en kvalitativ intervjustudie, då vi intresserade oss för behandlingsassistenters upplevelser av våld i arbetet med ungdomar. Kvale och Brinkmann (2014) förklarar att den kvalitativa intervjumetoden är en central del av det upplevelsesamhälle vi lever i idag. Berättelser och upplevelser tycks vara intressanta i samhället när de tillhör specifika individer. Eftersom vi är en del av detta upplevelsesamhälle anser vi att det bör ha påverkat både utformandet av vårt syfte samt frågeställningar och slutligen även vårt val av enskilda intervjuer som metod.

Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att de kvalitativa studierna kännetecknas av ett sökande efter förståelse för deltagarnas perspektiv och världsuppfattning.

Intervjun beskrivs som ett professionellt samtal där intervjuaren och intervjupersonen dryftar om ett gemensamt intresse. Intresseområdet närmas med öppna frågor inom utvalda teman, vilket medför en fördel i form av nyanserade berättelser. I vår intervjustudie använde vi oss av semistrukturerade intervjuer som gav oss möjligheten att utforska intervjupersonernas beskrivningar av deras egna känslor och erfarenheter. Denna metod främjar i enlighet med Kvale och Brinkmann (2015) intern validitet, vilket stärkte oss i vårt val av metod. Med stöd av David och Sutton (2016) samt Kvale och Brinkmann (2015) standardiserades våra intervjuer i viss mån genom att vi fastställde tre till fyra öppna frågor inom tre olika teman. Dessa teman innebar att intervjuerna inte var helt öppna utifrån att vi hade frågor som vi skulle ställa till alla intervjupersoner, men intervjuerna var inte heller strängt strukturerade, då vi använde oss av öppna frågor inom temana samt följde upp intervjupersonernas berättelser med förtydligande frågor eller följdfrågor. Intervjuerna var formella, eftersom vi planerat in ett möte för intervjuerna samt att intervjuerna hade en utsatt tidsram på max 60 minuter.

De begränsningar metoden har enligt Kvale och Brinkmann (2014) är att kontexten ofta förloras, genom att forskaren inte beskriver sammanhanget kring personen som intervjuas eller hur intervjuarrangemangen såg ut. Den kvalitativa forskningen bygger på att studera fenomen inom en viss kontext så därför anses detta uteslutande som märkligt. Personernas kontexter har vi försökt synliggöra i vår studie, men då det också har balanserats mot att hålla våra informanter anonyma är vi medvetna om att vi har förlorat intervjupersonernas kontextuella miljö till en viss del. Istället har vi lagt fokus på att tydliggöra intervjuernas arrangemang och därmed strävat efter en transparens, något som redovisas närmare i avsnittet om intervjuernas genomförande.

Sammanfattningsvis valde vi forskningsmetod utifrån de fördelar som den kvalitativa intervjumetoden medförde och vi har genomgående försökt att förhålla oss till begränsningarna.

4.2 Urvalsprocess

I enlighet med David och Sutton (2016) betyder termen urval att en andel personer får representera en grupp när hela mängden av personer inte går att undersöka. De

personer som väljs ut och undersöks kallas för stickprov. Kriterium för våra intervjupersoner var att de skulle ha arbetat med ungdomar, antingen som behandlingsassistent eller att de hade samma arbetsuppgifter som en behandlingsassistent. Vår urvalsprocess har skett med hjälp av kontakter som vi har förvärvat genom extraarbete vid sidan av våra studier. Dessa kontakter har bestått av den grupp som står i fokus för denna studie, nämligen behandlingsassistenter som arbetar eller har arbetat med ungdomar. Med stöd av David och Sutton (2016) har vi därmed inledningsvis använt oss av ett selektivt urval, vilket innebär att vi har sökt oss till personer vi antar har kunskap om våld i arbetet med ungdomar. Genom dessa kontakter har vi vidare fått tillträde till andra behandlingsassistenter som arbetar med ungdomar. I enlighet med David och Sutton (2016) benämns den senare urvalsprocessen som snöbollsurval. Snöbollsurvalet väljs då man är ute efter en öppenhet när data samlas in. Fördelarna med snöbollsurval är att den erbjuder ett effektivt sätt att komma i kontakt med en grupp som annars kan vara svår att få tillträde till. Liksom andra professioner i socialt arbete är behandlingsassistenter en hård ansatt yrkesgrupp, vilket försvårar access. Att behandlingsassistenter arbetar under pressade förhållanden blev extra tydligt då ett ungdomsboende tackade nej till deltagande i vår studie på grund av personalbrist. Nackdelarna som vi har kommit att se med våra urvalsprocesser är att de i stor utsträckning har styrts av andra människors beslut att kontakta personer, således hade vi ingen kontroll över hur intervjupersonerna tillfrågades eller hur många, något som kan resultera i ett skevt urval. I relation till detta fann vi att vårt urval i själva verket blev skevt, då ungefär hälften av de som intervjuades arbetar på samma arbetsplats (David & Sutton 2016).

De första deltagarna kontaktades via telefon, samtidigt som vi mailade ut ett informationsbrev (se bilaga 2) där de erbjöds att delta i vår studie. Vi mailade över informationsbrevet till de övriga deltagarna som vi blev tipsade om att kontakta samt ringde upp dem för uppföljning. Vidare bestämdes, via mail eller telefonsamtal, platsen och tiden för intervjuer av de åtta deltagarna som utgjorde vårt stickprov.

4.3 Intervjuernas genomförande

De åtta intervjuerna genomfördes på intervjupersonernas arbetsplatser, på samhällsvetenskapliga biblioteket i Göteborg samt en telefonintervju, där intervjupersonen befann sig i sin bil. Intervjupersonerna hade redan innan intervjuerna läst informationsbrevet via mail, då vi mailat över brevet till en arbetsplatsmail samt personliga mailadresser. I brevet informerades intervjupersonerna om temat och tidsramen för intervjuerna. I enlighet med Vetenskapsrådets (2002) rekommendationer informerades vi även om i vilken utsträckning de själva hade rätt att styra sin medverkan i vår studie, hur vi skulle använda oss av materialet samt att vi skulle radera allt inspelat material efter att det transkriberats.

Under intervjuerna använde vi oss av en intervjuguide med fokus på tre teman; våld, bemötande samt avbrutna placeringar (se bilaga 1). Intervjuerna var 35–60 minuter långa, eftersom vi anpassade oss efter hur mycket intervjupersonerna valde att berätta. Intervjuerna spelades in med hjälp av en diktafon samt mobiltelefon. Telefonintervjun spelades in med hjälp av en app som laddades ner till telefonen.

Att intervjuas på arbetsplatser menar vi kan vara positivt då intervjupersonerna är på "hemmaplan". Å andra sidan kan detta även bidra till störningsmoment, som exempelvis att ett personallarm går, vilket inträffade under en av intervjuerna. Detta medförde en viss oro för både intervjuaren och intervjupersonen, då orsaken till att larmet gick var oklart. Det visade sig vara ett fellarm och intervjun återupptogs efter ca. 20 minuter, genom att sammanfatta det som sades innan. Intervjun fortlöpte sedan utan fler avbrott. Det vi ansåg vara en fördel med att ha biblioteket som intervjusituation är att det blev en neutral mötesplats för både intervjupersonen och intervjuaren. Det är dock möjligt att påstå att intervjuaren känner till platsen något bättre än intervjupersonen, vilket kan påverka neutraliteten. Intervjuerna på biblioteket var ostörda förutom vid ett tillfälle då mobiltelefonen som användes för att spela in intervjun ringde. Intervjuaren nekade samtalet och fortsatte intervjun. Detta avbrott anser vi inte påverkade intervjun i någon större utsträckning annat än att intervjupersonen möjligen blev avbruten i en tanke. Vad som minskade störningsmomentet var att mobiltelefonen var i ljudlöst läge. En värdefull insikt är att i eventuella framtida intervjuer endast använda sig av diktafon eller att sätta telefonen i flygplansläge.

En fördel med att genomföra intervjuer personligen, ansikte mot ansikte, är

möjligheten till att tolka intervjupersonens kroppsspråk och att kunna förklara frågorna mer ingående vid behov samt att kunna ställa följdfrågor (David & Sutton 2016). Detta samspel fann vi vara svårare i telefonintervjun. Anledningen till att en av intervjuerna genomfördes via telefon var avståndet till intervjupersonen, eftersom hen inte befann sig i Göteborg under tidsperioden som vi hade avsatt för intervjuerna. Denna intervju blev kortare än de andra, något som Bryman (2011) menar är en aspekt av kvalitativa telefonintervjuer; då de sker via telefonen är de enklare att avsluta än personliga intervjuer. Vidare gick vi i denna intervju miste om kroppsspråket, vilket upplevs som en brist utifrån Bryman (2011), som menar att kroppsspråk kan hjälpa intervjuaren att förstå intervjupersonens reaktioner på frågor, till exempel.

Efter intervjuerna upprepade vi informationen till informanterna om att allt material kommer raderas efter transkriberingen i enlighet med Vetenskapsrådets (2011:1) konfidentialitetskrav. Vi frågade även om intervjupersonernas intresse av att läsa den färdiga uppsatsen och berättade att vi kommer att skicka ut ett mail med uppsatsen till samtliga intressenter när den är godkänd.

4.4 Bearbetning

I vår studie intervjuade och transkriberade vi hälften av intervjuerna var, vilket resulterade i sju timmars inspelad empiri och ca 80 sidor transkriberat material. Det inspelade och transkriberade materialet har vi båda två tagit del av för att möjliggöra en diskussion kring materialet och för att vi båda skulle vara lika insatta i empirin. Samma dag som intervjuerna genomfördes eller senast dagen därpå transkriberades intervjuerna till text. När materialet transkriberats samlades alla intervjuer i en mapp märkta med nya, fiktiva och könsneutrala namn, med avsikten att bland annat anonymisera intervjudeltagarna (Vetenskapsrådet 2002). Kvale och Brinkmann (2014) menar att en transkribering av en intervju handlar om att tolka intervjun. Det berör frågor som var en mening slutar och nästa börjar. I enlighet med Kvale och Brinkmann (2014) strävade vi därmed efter att inte felaktigt interpunktera, dvs. att dela upp repliker med skiljetecken, eftersom det kan förändra intervjupersonens mening av berättelsen. Kvale och Brinkmann (2014) klargör att transkriberingsstilen kan medföra begränsningar. Om beskrivningar av pauser och känslouttryck

innefattas kan det bli irrelevant om det inte syftar till forskningsintresset, exempelvis att analysera samtal. Eftersom vårt syfte hade ett annat fokus valde vi på förhand att inte använda oss av känslubeskrivningar i denna studie. Vidare menar Kvale och Brinkmann (2014) att om emotionella uttryck skrivs med i texten innebär det också att tolkningen av dessa är subjektiv, vilket är ytterligare en anledning till varför vi har exkluderat känslouttryck i bearbetningsprocessen. Kvale och Brinkmann (2014) klargör dock att det inte finns en objektiv och sann konvertering av tal till skrift. Det är därmed av vikt att påpeka att trots att vi har strävat efter en enighet i transkriberingsprocessen genom att diskutera materialet med varandra är vi medvetna om att vi skriver och tolkar på olika sätt, då vi är två skilda individer som författar denna uppsats. Det är även av vikt att påpeka att vi i samråd med varandra har gjort lättare redigeringar av informanternas ordval i citaten, samtidigt som vi strävat efter att inte förlora innebörden av berättelsen. Då en del av informanterna arbetar på samma arbetsplats och uttrycker sig på ett visst sätt har detta gjorts i syfte att försvåra identifiering.

4.5 Analysmetod

Med stöd av Langemar (2008) använde vi oss av en empiristyrd kvalitativ tematisk analys som analysmetod. Vår process såg ut som följande: Vi gick igenom vårt insamlade material, varje intervju för sig, och markerade ut citat som vi ansåg vara relevanta utifrån vårt syfte och våra frågeställningar. Efter en gemensam diskussion kring de markerade citaten utvecklades olika teman, som vi sedan sorterade in citaten från respektive intervju under. Vidare summerade vi materialet ytterligare genom att vi valde specifika citat vi ville bevara inom temana. Urvalet av citat skedde utifrån att vi ansåg de citaten vara mest lämpliga, eftersom de både belyste informanternas likheter och skillnader i svar, temat i sig, vårt syfte samt våra frågeställningar. I enlighet med David och Suttons (2016) rekommendationer valde vi att lägga ner mycket tid på att finna teman i vårt material. Vi strävade efter att inte forma teman utefter våra teoretiska föreställningar, även om dessa föreställningar självklart påverkar hur vi tolkar vårt material. Vi försökte låta materialet forma oss, där hänsyn har tagits till studiens syfte, frågeställningar, analyserbarhet och begriplighet.

Efter att vi hade gått igenom empirin med Langemar (2008) som stöd, fann vi inledningsvis följande teman: *Våldsuppfattning*, *Våldsorsaker*, *Utbildning*, *Erfarenhet*, *Bemötande*, *Kontroll* och *Ungdomsarbete*. Efter att ha bearbetat temana ytterligare insåg vi att de blev otydliga i den mån att vissa blev för breda och andra för snäva, exempelvis *Våldsuppfattning*, som utifrån materialmängden blev svår att förstå, samt *Utbildning*, som blev kortfattad och därmed svåranalyserad. Vi gick därefter igenom empirin ytterligare en gång, denna gång även med ett ökat fokus på att materialet skulle vara analyserbart och begripligt för läsaren. Detta ledde till att vissa teman slogs ihop och fick nya namn för att ytterligare förtydligas. Denna process resulterade i att vi slutligen fastställde och definierade tre huvudteman med flera tillhörande underteman, som tydligt och sammantaget svarar på denna studies syfte samt frågeställningar (*ibid.*).

Vårt första huvudtema, *Våld*, avser behandlingsassistenternas uppfattning av våld inom socialt arbete samt i arbetet gentemot ungdomar i dygnsvården. Huvudtemat innefattar fem underteman. Det första undertemat, *Definition*, handlar om behandlingsassistenternas egna definitioner av våldsbegreppet. Det andra, *Erfarenhet*, avser behandlingsassistenternas erfarenheter av våld i arbetet med ungdomar. Vidare berör *Förklaringsmodeller* behandlingsassistenternas förklaringar till att ungdomar blir våldsamma. Därpå följer *Förebygga*, vilket avser behandlingsassistenternas syn på hur våldsamma situationer kan förebyggas. Slutligen berör *Hantering* hur behandlingsassistenterna hanterar och bemöter våld.

Det andra huvudtemat, *Makt*, berör behandlingsassistenternas uppfattning av den makt de innehar i arbetet med ungdomarna i dygnsvården. Huvudtemat innefattar tre underteman. Det första undertemat, *Fördelning*, avser hur behandlingsassistenterna resonerar kring sin maktposition och den kontrollfunktion som ingår i arbetet gentemot ungdomarna. *Professionalitet* innebär behandlingsassistenternas syn på personalens påverkan i våldssituationer. *Maktmissbruk* berör slutligen situationer då personal har blivit våldsam.

Det tredje huvudtemat, *Vårdsammanbrott*, belyser hur behandlingsassistenterna resonerar kring ungdomars avbrutna placeringar inom dygnsvården. Detta huvudtema innefattar två underteman. Det första undertemat, *Beteende*, avser beteenden hos ungdomar som behandlingsassistenter menar leder vårdsammanbrott. Det andra, *Omständigheter*, innebär de omständigheter som behandlingsassistenter förklarar kan leda till vårdsammanbrott.

När vi i enlighet med Langemar (2008) analyserade vårt material, fann vi en del citat där informanterna beskrev oprofessionalitet. Denna upptäckt medförde att vi lade till en teoridel om etisk kod, för att senare mer utförligt kunna utforska informanternas svar.

4.6 Studiens tillförlitlighet

Studiens tillförlitlighet mäts med stöd av David och Sutton (2016) genom validitet och reliabilitet. I enlighet med David och Sutton (2016) innebär validitet om ens insamlade data återspeglar verkligheten. Det finns två delar att ta hänsyn till vad avser validitet. Den första delen avser intern validitet, vilket avser om vår data samstämmer med intervjupersonernas uppfattning. Vårt val av kvalitativ intervju som metod möjliggör en intern validitet, då vårt mätinstrument baserades på öppna frågor och att vi använde oss av förtydligande frågor i intervjuerna för att komma åt intervjupersonernas egna uppfattningar av de fenomen vi diskuterade. Öppenheten bidrog till att vi mätte det vi ämnade att mäta i denna studie, nämligen behandlingsassistenters egna erfarenheter och reflektioner av ämnet våld i arbetet med ungdomar. Den andra delen av validitet avser extern validitet, vilket berör ifall vår data är generaliserbar. Vi kan inte påstå detta, utifrån att vårt urval av behandlingsassistenter är för ringa och därmed inte garanterar en representativ bild av denna yrkespopulation (*ibid.*).

Reliabilitet innebär i vår studie om intervjupersonerna uppfattade våra frågor likadant eller om frågorna tolkades olika av alla, dvs. om vårt mätinstrument var pålitligt (David & Sutton 2016). Processen med intervjuguiden inleddes med en "pilotstudie", där vi testade frågorna på personer i vår omgivning för att undersöka frågornas tydlighet. Vidare korrigerades frågorna utifrån personernas synpunkter samt våra egna upptäckter. Under intervjuerna upplevde vi att frågorna tolkades på ett likartat sätt, förutom frågan "Utifrån förekomsten av våld på arbetsplatser inom socialt arbete, tänker du att våld är något som socialarbetare ska vara beredda på?". Ordet "beredd" tolkades olika och vissa intervjupersoner frågade vad vi menade med begreppet. Vi båda valde att svara att det var något som intervjupersonen fick tolka fritt. Vi anser att detta kan ha bidragit till skilda tolkningar av frågan, vilket medför att reliabiliteten kan ifrågasättas. Å andra sidan kan även frågans

tolkningsfrihet ses som en fördel, genom att det möjligen medförde extra nyanserade svar. Vi önskar att betona att reliabiliteten i denna uppsats är svårbedömd, då vi i intervjuerna möjligtvis kan ha missuppfattat vad intervjupersonerna syftade till i sina svar. Det föreligger alltid en viss tolkning, vilket inte garanterar 100 % reliabilitet. Vi vill därmed synliggöra att vi båda är oerfarna intervjuare, något som kan ha påverkat studiens tillförlitlighet.

4.7 Forskningsetiska överväganden

Forskningsetiska överväganden är en del av den samhällsvetenskapliga forskningen (David & Sutton 2016), vilket vi genomgående har tagit hänsyn till i undersökningens process. Redan i utformandet av vad vi ville undersöka gjorde vi etiska överväganden. Inledningsvis ämnade vi att fånga ungdomarnas perspektiv på våld men valde att istället fokusera på behandlingsassistenter. Valet grundades i att ungdomarna befann sig i en mer utsatt position, på grund av det strukturella maktunderläget (Meeuwisse & Swärd 2002).

När vi beslutade om metod valde vi en metod där vi hade möjligheten att undersöka vårt forskningsområde samt dölja undersökningspersonernas identitet. Detta genom att eftersträva anonymisering under hela bearbetningsprocessen samt att vi sökte efter en så stor urvalsgrupp som möjligt inom ramen för denna undersökning. Med stöd av Vetenskapsrådet (2002) samt Kvale och Brinkmann (2014) medför valet av formella kvalitativa intervjuer att vi hade möjlighet till informerat samtycke, vilket innebär att vi informerade om vårt valda forskningsämne samt strävade efter ett frivilligt deltagande. Vi valde att inte utförligt redogöra för syftet med uppsatsen, med motiveringen att vi inte ville färga intervjupersonernas berättelser. Istället informerade vi om att vi ville tala med dem om ett tema; "våld mellan behandlingsassistenter och ungdomar", utan att förklara detta närmare. Informerat samtycke innebär i teorin att intervjupersonerna har rätt att avbryta sitt deltagande närhelst i undersökningen. Trots detta klargjorde vi i informationsbrevet att deltagandet endast kan avbrytas under intervjuens gång men inte efter att intervjun är genomförd, något som vi motiverade utifrån studiens snäva tidsram (*ibid.*). Samtyckeskravet innebär inte alltid att forskarna måste radera allt insamlat material om personen inte längre vill delta, ifall detta har klargjorts för informanterna redan innan (Vetenskapsrådet 2002). Om det hade varit specifik känslig information som

informanterna inte hade velat att vi nämnde hade vi givetvis tagit hänsyn till det, dock uppstod inte några sådana dilemman (Vetenskapsrådet 2002). I enlighet med Vetenskapsrådets (2002) nyttjandekrav var vi också noga med att betona för deltagarna att det insamlade materialet endast skulle användas i forskningsändamål, dvs. för vår C-uppsats. Detta synliggjordes i både vårt informationsbrev och även muntligt.

Vi var, i enlighet med Vetenskapsrådets (2002) konfidentialitetskrav, noga med att förmedla information kring hur data insamlats, vad som sker med denna data och vem som kommer att ha tillgång till den. Denna information klarlades för intervjudeltagarna genom både vårt informationsbrev och även muntligt. Vi använde oss av inspelningar som vi transkriberade inom kort efter intervjuerna och efter att vi båda tagit del av det inspelade materialet raderade vi det, något som intervjupersonerna informerades via brevet och muntligt. Vi valde att radera de inspelade materialet så snart som möjligt, då vi ville minimera risken för att de vi intervjuade skulle utsättas för skada samt värna om deras integritet. Detta utifall att materialet skulle hamna i fel händer, exempelvis om mobiltelefonen med inspelningarna skulle råka bli stulen.

I enlighet med David och Sutton (2016) avser begreppet anonymitet att inte registrera personliga detaljer om sina informanter som kan röja deras identitet. I ett led att sträva efter både konfidentialitet och anonymisering valde vi att genomgående att ta bort identifierbara faktorer i vårt transkriberade material, som att inte ha med intervjupersonernas yrkestitlar, eftersom deras nuvarande yrkesposition ej är relevant utifrån att vi bedömt dem som kvalificerade för studien och för att utomstående personer inte ska kunna identifiera dem. I vår presentation av intervju-materialet beslutade vi även att anonymisera informanterna genom att ersätta namnen till fiktiva, könsneutrala namn samt använda oss av pronomenet hen. Informanterna benämns i kapitlet empiri och analys som Alex, Love, Kim, Elliot, Lo, Robin, Mio och Ellis. Valet av könsneutrala namn och pronomenet hen syftar, förutom ytterligare anonymisering, till att vi inte tillfrågat våra informanter om deras könstillhörighet och således inte vill riskera att exkludera någon genom att tillskriva personen ett oönskat kön. Vi valde också att omformulera personspecifika ordval samt att exkludera sådant som nämnde ålder, examensår från utbildningar, utförliga detaljer om arbetsliv eller mer personlig information som delades i intervjuerna. Detta eftersom flertalet informanter arbetar på samma arbetsplats

(*ibid.*). Med stöd av David och Sutton (2016) anser vi att det är av vikt att medvetandegöra den problematiken som existerar med att många av våra informanter arbetar på samma arbetsplats. Trots vår anonymisering och konfidentialitetsprocess kan vi inte till 100 % garantera att informanterna inte kan ta reda på vilka som har deltagit i studien, då de träffar varandra dagligen. Vår förhoppning är dock att vi genom de könsneutrala namnen samt de lättare redigeringarna av citat, kan försvåra för informanterna att identifiera varandra.

Etik beskrivs av Kalman och Lövgren (2012) som grundprinciper som syftar till reflektioner om vad som är rätt och fel. Nygren (2012) redogör för att intervju-personer kan uppleva svåra känslor i en intervju, vilket innebär att det finns krav på intervjuaren att vara empatisk men att inte förlora sig i intervjupersonens känslor och i och med det förbise sitt syfte med intervjun. Denna aspekt fick vi ta hänsyn till i vår studie, eftersom en intervjuperson blev känslös under en intervju. Intervjuaren strävade då efter att lyssna på personen, ge utrymme och empatisera. När personen talat till punkt tackade intervjuaren för berättelsen och fortsatte med nästa fråga. Detta i syfte att hålla strukturen och för att inte göra mer skada än nytta genom att ytterligare utforska känslomässigt svåra erfarenheter.

5. Empiri och analys

Informanternas arbetslivserfarenheter varierar, dock har alla arbetat med ungdomar i någon form inom dygnsvårdens SiS-institutioner och HVB-hem. Informant Kim är en av dem som berättar om sin upplevelse av att arbeta med ungdomar:

Det är mycket utmaningar, jag gillar att det går fort, när saker händer, och det gör det med dem. (...) Det händer mycket på gott och ont. Det handlar om att det gäller att hänga med, min ambition är att vi kan så ett frö till förändring. Förändringen kanske inte syns nu men förhoppningsvis syns den nån annanstans längre fram. Och att de har känt att de blivit bemötta på ett bra sätt. Det är liksom grunden för förändring, att man känner sig välkommen.

Ovanstående citat överensstämmer med övriga informanternas beskrivningar av att arbeta med målgruppen ungdomar; det ses som ett livligt och hoppfullt arbete.

Utifrån de personer som vi har intervjuat har samtliga studerat vid universitet, och majoriteten av dem är socionomer. Några är beteendevetare och en del har även andra utbildningar med sig i bagaget, som undersköterska och mentalskötare.

Fortsättningsvis kommer empirin att presenteras och analyseras under de tre huvudtemana våld, makt och vårdssammanbrott. Med avsikten att underlätta för läsaren inkluderas de tidigare redovisade definitionerna av varje huvudtema och undertema när dessa presenteras. Huvudtemana med tillhörande underteman kan ses utgöra delar av en samspelande helhet, något som redovisas nedan.

5.1 Våld

Huvudtemat avser behandlingsassistenternas uppfattning av våld inom socialt arbete samt i arbetet gentemot ungdomar i dygnsvården.

5.1.1 Definition

Detta undertema avser behandlingsassistenternas egna definitioner av våldsbegreppet.

Majoriteten av informanterna är tydliga med att det finns olika typer av våld, som “fysiskt, psykiskt, sexuellt våld, våld i från samhällsnivå, strukturell nivå, individnivå, gruppnivå, ekonomiskt våld, socialt våld...” samt att våld innebär att bli utsatt på något sätt av någon annan person. Av samtliga informanter var det endast en person som definierar våld som enbart något fysiskt. Det mest återkommande i behandlingsassistenternas berättelser, som det talas utförligt om, är våld som både något fysiskt och psykiskt. Detta illustreras och förklaras av Ellis, som uttrycker att:

Våld är väl att man känner sig hotad eller utsatt av en annan människa och kan vara både fysiskt eller psykiskt våld. Fysiskt våld är att någon tar sig friheten att slå en annan människa, kasta, knuffa, hota någon genom sitt fysiskt agerande. Psykiskt våld är att man anser sig ha rätt att vara elak med sina ord (...).

Mio beskriver i sin tur fysiskt våld som “det osubtila och tydliga våldet”. Mio framhåller att det är mer diffust med psykiskt våld. Mio förklarar att det psykiska våldet är svårare att avgränsa om det faktiskt är våld eller inte, och “vad man bör

räkna med”.

Var gränsen går för vad som är våld beskriver majoriteten av informanterna som något individuellt och kontextbundet. Detta förtydligas av Kim som berättar att; “våld är något jag själv definierar, utsatt för det eller inte. Det finns många typer av våld (...)”.

Love resonerar kring definitioner av våld, och beskriver verbalt våld som “hotet som en klient kan uttrycka med olika kroppsspråk, men ändå inte ta gränsen till handlingen, att bruka våldet”. Love uppger att denna typ av våld är minst lika obehagligt som fysiskt våld. Robin diskuterar i sin tur att hen själv definierar våld som något som hen blir rädd av och uppger att “(...) det blir jag väldigt sällan.”

Isdal (2001) problematiserar vem som har rätten att definiera våld, och nämner att både förövare och offer i situationen har något att vinna på äganderätten av våldsdefinitionen. Detta resonemang leder slutligen till att offret, i egenskap av att bli utsatt, är mer berättigad att definiera våld. I informanternas berättelser beskrivs det att endast personer som blir utsatta för våld har rätten att definiera vad och om det är våld, vilket kan ses överensstämma med Isdals (2001) redogörelse av våldsdefinitionen. Vidare beskriver Isdal (2001) att våld är ett mångfacetterat begrepp som uppfattas på olika sätt av oss människor, vilket även ses i informanternas utsagor eftersom de flesta av dem är tydliga med att det finns många olika former av våld. Det som synliggörs av informanterna i första hand är däremot fysiskt och psykiskt våld, och då nämns oftast fysiskt våld inledningsvis. I enlighet med Žižek (2008) och Isdal (2001) är denna typ av våld, det synliga våldet, något som vi människor har lättast att identifiera och uppmärksamma. Vidare är det den typen av våld som vi människor vanligen tar till oss genom media, vilket kan bistå i att förklara informanternas placering av det fysiska våldet som först i rangordningen. Isdal (2001) menar att vi bör vara medvetna om att när våld i första hand synliggörs som något fysiskt innebär det också en exkludering av andra former av våld. Denna exkludering är intressant att ha i åtanke vad gäller informanternas beskrivning av psykiskt våld, vilket förklaras som något personer säger med en elak avsikt, verbala hotelser samt ett hotfullt kroppsspråk. Det lyfts även att psykiskt våld är något *svåravgränsat*. Sett i ljuset av Isdals (2001) förklaring om att fysiskt våld exkluderar andra våldstyper går det att förstå varför psykiskt våld uppfattas som svårt att utstaka.

5.1.2 Erfarenhet

Undertemat avser behandlingsassistenternas erfarenheter av våld i arbetet med ungdomar.

Alex förklarar att hen har varit med om våld i sin yrkesroll och berättar att:

Mitt första jobb där jag jobbade själv, då var det en boende som blev hotfull (...)
Blev förbannad och sen så hotade ungdomen att... Dels att elda upp hela boendet,
sen började personen kasta grejer omkring sig och sådär. Ungdomen skrek att hen
skulle döda mig och sådana saker...

Elliot beskriver att hen har varit med om och bevittnat fysiskt våld som ”slag och sparkar”. Love uppger i sin tur att hen inte har erfårit fysiskt våld, däremot verbalt våld. Lo berättar att hen har upplevt situationer på arbetet då hen har tänkt att “här handlar det om att skydda mig fysiskt” och Mio uppger i sin tur att hot om våld kan förekomma i arbetet. Vidare berättar Mio att hen inte anser sig ha blivit utsatt.

Kim berättar att hen har befunnit sig i hotfulla situationer, som dock inte upplevdes som våld eller utsatthet. Kim exemplifierar; “en situation jag varit med om är väldigt psykiskt sjuka ungdomar som har försökt att ta över makten av personalen och försökt låsa in personal. Min kollega blev inlåst och jag fick stå utanför med en sjuk kille som indirekt hotade.”. Robin är lite kluven till om hen har blivit utsatt för våld eller inte. Robin berättar:

Nää, jag skulle inte säga det... (...) vad skulle kunna vara våld? Det skulle kunna
finnas ett hot om våld som känns lite psykologiskt, och i så fall ja, då har det hänt.
Fast samtidigt så skrämde det mig inte särskilt...

Informanterna lyfter flera exempel på att ha varit med om våldsamma och hotfulla situationer i arbetet med ungdomar. Ovanstående utsagor tyder på att fysiskt våld är mindre vanligt förekommande i informanternas upplevelser än vad hot, skrik och verbalt våld är, något som därmed delvis kan ses bekräfta Shields och Kisers (2003) forskningsresultat om att skrik, hot och fysiska övergrepp är regelbundna företeelser mellan socialarbetare och klient inom socialt arbete. Att våld tenderar vara

vanligt förekommande både inom socialt arbete och i behandlingsassistenternas berättelser kan förstås med hjälp av Isdal (2001), som förklarar att riskerna för våldsamma händelser ökar inom relationella system där personer inordnas över eller under någon annan. Informant Kims skildring av att en ungdom försökt överta makten från personalen genom indirekta hot kan tolkas synliggöra denna över och underordning: Personalen har makt, ungdomen har inte det. Isdal (2001) framhåller att våld är kopplat till känslor, och att våld som handling alltid bör ses i relation till makt. Detta kan bistå i att förklara ungdomens agerande i situationen, att personen utifrån känslor av maktlöshet brukade våld. Ytterligare en aspekt som är av intresse är att en del informanter beskriver situationer som enligt Isdal (2001) och Žižek (2008) innefattar karaktärsdrag för psykiskt våld (dvs. att skrämma samt dominera någon genom direkta samt indirekta hot) samtidigt som de själva inte uppfattar sig som utsatta eller är osäkra på om de har blivit utsatta. Detta kan förklaras vidare med hjälp av Bourdieus (1999) symboliska våld. Eftersom våldet sker genom språket och känslor i många av de beskrivna situationerna är det svårt för mottagaren att uppfatta sig som våldsutsatt. Utifrån Isdals (2001) förklaring om att fysiskt våld exkluderar andra former av våld går det även att förstå hur psykiskt våld är svårt att uppfatta av mottagaren. Utifrån Isdal (2001) och Bourdieu (1999) går det därmed att uppfatta att det psykiska våldet blir svårt att avgränsa i en dubbel bemärkelse. Att flertalet av informanterna ej känner sig utsatta kontrasterar även Silow Kallenbergs (2016) forskningsresultat, där behandlingsassistenter till stor del upplevde sig som utsatta för våld.

5.1.3 Förklaringsmodeller

Undertemat berör behandlingsassistenternas förklaringar till att ungdomar blir våldsamma.

Love uppger att klienter i socialt arbete kan ha många tunga problem och att den smärtan inombords kan leda till fysiskt våld. Vidare resonerar Love kring klienternas egna erfarenheter av våld, då hen berättar att "vissa har blivit utsatta för våld tidigare och så använder de det som ett vapen själva. De kan inte framföra sin smärta på ett annat sätt."

Lo menar att det inte är ett friskt beteende att möta en annan individ med våld. Hen resonerar att:

Jag tänker inte att vi föds som våldsamma människor. Det handlar om dom basala behoven som måste tillgodoses. Oftast är det att det finns någon brist i något utav dom här behoven. Tak över huvudet, mat i magen... Alltså. Jag kan förstå en frustration hos en människa då. Snarare att se det, istället för att se hur det kan ge sig till uttryck, till att personen använder sig utav våld. För antagligen har personen försökt att förmedla något länge och tillslut så går det inte.

Kim berättar om ungdomar i dygnsvård, och beskriver att; "(...) det är en mer avgränsad miljö som människor inte känner att de kan ta sig ur (...) träng in en person i ett hörn, då måste de agera och slå sig fria liksom.". I relation till detta resonerar Kim att socialarbetare ibland lägger mycket kraft på att behålla en ungdom i en jobbig situation istället för att ge den möjlighet att gå om den behöver det i den stunden. Kim säger; "stäng inte in mig. Är jag så stressad att jag inte kan sortera mina egna tankar och något sitter och matar förslag - då blir man ju tokig."

Mio menar våld från klienter kan vara ett uttryck på frustration. Hen berättar; "jag kan förstå att personen är arg på socialtjänsten och behöver få ut frustrationen. Och då förstår jag ju det. Att personen är arg.". Vidare resonerar Mio att; "det är inte en intellektuell process där en person tänkt ut att den vill göra mig illa utan det är en frustration som kommer ut som ett hot."

Love berättar att våld kan uppstå genom att ungdomen kan få en kraftig reaktion på personalen utifrån något minne från förr:

Man kan stå bakom en klient och det kan vara en obehaglig känsla, det kan vara en kraftig reaktion på att dom har haft något nära som har varit obehagligt för dom, i vuxen ålder, i barndomen, i olika situationer. Det är mycket som kan trigga igång deras beteende, så där får man nog vara väldigt lyhörd över hur man själv agerar och vad man har för ställning så att man får en bra kommunikation.

Vidare resonerar Love att våldsamma situationer också kan bero på missbruk, psykiska sjukdomar eller tunga mediciner; "om dom inte riktigt är vid sina sinnens fulla bruk och inte vet att dom reagerar som dom gör." Love säger att hen "(...) inte fått känslan av att det har varit planerat våld och hot, utan väldigt i stundens hetta."

Informanternas centrala förklaringsmodeller till hur våld uppstår med ungdomar och klienter i socialt arbete beror på att människorna de möter befinner sig i utsatta situationer, och därför är frustrerade och arga. Höjer och Sjöbloms (2009:68) rapport konstaterar att många resurssvaga, ensamma ungdomar på väg in i vuxenlivet är särskilt utsatta och inte sällan hamnar i dygnsvård. Att denna utsatthet leder till känslor som frustration och ilska kan med stöd av Isdal (2001) resultera i våld, ifall personen inte har lärt sig att hantera denna känsla på ett annat sätt. Detta beskrivs av bland annat informant Love, som menar att våld är ett sätt att hantera känslorna, eftersom ungdomarna inte vet av något annat. Andra exempel på förklaringar till våld som informanterna förmedlar är att ungdomarna har haft en svår barndom samt att ungdomarna har egna problem, som tex. missbruk. Dessa förklaringsmodeller av våldets uppkomst stämmer överens med Silow Kallenbergs (2016) resultat, som visar att behandlingsassistenter förstår ungdomars beteende utifrån omständigheter som uppväxt och individuella förklaringar såsom missbruk. Informanternas resonemang om hur våld uppstår kan ses utifrån Dellgrans (2016) begrepp yrkesmässig professionalism: För behandlingsassistenterna är det av vikt att se personerna de arbetar med som utsatta, snarare än medvetet utåtagerande individer. Detta kan vidare förstås med stöd av Akademikerförbundet SSR:s (2013) etiska princip *humanitet* som innebär att utsatta individer bör behandlas med mycket empati. Denna empati kan således förklara behandlingsassistenternas syn på det våld som förekommer.

Zelnicks et.al. (2013) forskning visar att den institutionella miljön inom socialt arbete i nuläget är osäker. Informant Kims beskrivning av hur ungdomars upplevda instängdhet kan medföra att de måste slå sig fria kan ses bekräfta Zelnicks et.al. (2013) forskningsresultat. Kims resonemang väcker emellertid frågan om dygnsvården kan säkras, så länge den innebär strikta restriktioner.

5.1.4 Förebygga

Undertemat avser behandlingsassistenternas syn på hur våldsamma situationer kan förebyggas.

Alex beskriver att de på hans arbetsplats oftast inte rapporterar våldsamma incidenter om ingen påminner dem, något som hen menar i längden kan göra att

liknande situationer inte förebyggs. Alex förklarar att det kan vara för att personal tänker att våld är en del av jobbet, även om det inte ska vara så. Hen uttrycker att:

Jag gillar inte det sättet att tänka alls. Men sen så vet jag att det är så litegrann, ändå... Dom enda som kan ändra på det är vi själva, att ställa om det tänket. Att just bli bättre på att anmäla tillbud till exempel, och signalera.

Även Robin diskuterar att våld inom socialt arbete kanske inte är något som socialarbetare förväntar sig, men att socialarbetare kanske har en aning om vad de ger sig in på. Robin berättar att:

Jag tänker att du jobbar med människor som sitter i en känslig fas, och då finns den risken. Sen så är det ju inte roligt för det. Och det är ju synd för det kanske inte var något som man signade upp sig på... Eller? Var det? Jag vet inte. Man vet väl kanske lite vad man ger sig in på tänker jag, eller så gör man inte det. Men (...) Det får man räkna med. Jag tror det.

Robin poängterar sedan att det aldrig är okej att våld förekommer i socialt arbete, men menar att risken finns då socialarbetare möter människor i svåra situationer.

Lo är en av informanterna som betonar att det är viktigt att bli erbjuden att gå utbildningar på arbetet när det handlar om våld. Hen menar att det även är viktigt att det ska finnas tydliga rutiner och förhållningssätt kring hur våld ska bemötas på arbetsplatsen för att förebygga att våld uppstår och för att personal ska veta vad som bör göras ifall något våldsamt inträffar.

Mio och Ellis förordar att det krävs ett visst säkerhetstänk för att förhindra att våld uppstår. Mio berättar att "är man ensam och ska träffa nån tidigare våldsamt - då får man ju tänka på det och göra en riskbedömning. Ska jag ta med en kollega? Ändra tiden? Förebygga...". Mio menar att behandlingsassistenter ska se till att det inte uppstår våldsamma situationer och anser att "relationsbyggande är bästa förebyggandet för våld."

Macdonald och Sirotychs (2001) forskningsresultat visar att en av tio socialarbetare inte anmäler våld i arbetet, på grund av att de inte har ansett våldet vara nog allvarligt samt att våld utgör en del av arbetet. Detta kan ses stämma överens med informant Alex beskrivning av hur våldsamma incidenter kan glömmas att

rapporteras eftersom våld kan anses vara en del av jobbet, även om hen tydligt tar avstånd från det tankesättet och menar att det bidrar till att våld i längden accepteras och inte motverkas. Våld som en del av arbetet kan även ses i informant Robins resonerande kring att det är något man kanske hade en aning om kunde förekomma. Informanternas uttalanden om våld kan med stöd av Shields och Kisers (2003) forskning förstås som att våldet har eller till viss del har, normaliserats genom att det är vanligt förekommande på arbetsplatsen. Att våldet kan ha normaliserats skulle kunna tyda på att färre behandlingsassistenter anmäler våld i arbetet än vad som framkom i Macdonald och Sirotichs (2001) forskningsresultat.

Zelnicks et.al. (2013) forskning redogör för hur personal som är i direktkontakt med klienter har högre risk för att bli våldsutsatta. Detta kan ses bekräftas av informanternas uppgifter, t.ex. att risken för våld beror på kontakten med människor i utsatta situationer. Informanterna Mio och Ellis synliggör att säkerhetstänk är viktigt, personal ska till exempel inte träffa aggressiva, frustrerade klienter ensam, något som tyder på en medvetenhet om att det finns risker för behandlingsassistenter i det nära arbetet med ungdomarna. Något som informant Lo betonar som ett led i att förhindra att våld uppstår är utbildningar och tydliga rutiner. Detta uttalande kan ses ligga i linje med Shields och Kisers (2003) forskningsresultat, som tar upp att socialarbetare behöver lära sig vara beredda på förekomsten av våld, genom t.ex. självförsvar och mer kunskap.

5.1.5 Hantering

Detta undertema avser hur behandlingsassistenter hanterar och bemöter våld i sitt arbete med ungdomar.

Ellis talar om relationer som något viktigt, och nämner att fysisk kontakt kan vara en del i att lugna ner en situation med en upprörd ungdom:

Det funkar alltid om man har en bra relation, som jag har med de ungdomar jag arbetar med. Man kan få någon arg och upprörd att slappna av. Jag lägger handen på personen. Om en ungdom vill kasta något så lägger jag handen på saken och frågar om jag kan få den.

Vidare beskriver informanterna hur de agerar i situationer där våld uppstår. Kim berättar att:

(...) i våldsamma situationer försöker jag minska stressen för den andre personen. Jag måste tänka på att jag inte stressar upp någon mer liksom. Att det alltid finns ett fritt val att lämna. Att gå därifrån. Jag lyssnar mer än att gå in i situationen. En person, som inte är i fara, måste vi ibland låta vara ifred. Vi kan lätt prata ihjäl personer i och med att vi är socialarbetare. Vissa personer behöver vila, man kan återkomma. (...) Jag tror att mycket handlar om, inte alltid, men många gånger kan vi genom vårt eget sätt att bemöta undvika de våldsamma situationerna.

Elliot lyfter att syftet med att bemöta klienter är att kunna ta sig ur en situation utan att våld ska behöva uppstå. Om våld ändå sker förklarar Elliot att hen:

I våldsam situation fokuserar jag på att ta mig ur situationen. Att tala mig ur den. Det är ju orden som gör skillnaden. Oftast lugnar samtalen ner. På många verksamheter har man också larm, det kan både vara en trygghet samt provocerande för ungdomen om det kommer många personer.

Lo berättar om en situation där en besökare till en ungdom hade uppträtt hotfullt och vägrat lämna boendet, varpå de tillkallar polis till området. Lo beskriver:

Jag och min kollega tror då att polisen har valt att hålla den personen, men de släpper vederbörande. Och personen kommer då ganska så snart tillbaka hit. Jag visste inte vad personen hade med sig eller inte så... Jag råkade ha en laptop med mig vid tillfället, så jag hade den liksom som en sköld framför mig, samtidigt som jag sa: nu får du vara så snäll att lämna lägenheten. Jag lyckades få ut personen och låsa, sen fick vi ju ringa efter polisen igen. Dom fick komma och se till att personen gick sin väg...

Även Alex beskriver att hen har fått tillkalla polis, och beskriver att; "jag kände mig inte rädd eller så men jag förstod att det här går inte, den här personen kan inte vara här (...) Och då fick jag ringa på väktare och polis. Då hade personen stuckit därifrån innan dom kom dit och så där...". Alex beskriver vidare hur hen hanterar våldsamma situationer:

Jag tror någonstans att det är bra att försöka, om det är möjligt, att hålla sig lugn. (...) Sen att försöka tänka på sin egen säkerhet kanske och backa så mycket som möjligt, om man kan backa. Försöka ge utrymme för personen att sticka därifrån och ge utrymme verbalt. Till exempel att jag märker att du är jättearg, vill du ta en sväng ute? Vill du ut och röka, eller gå ut? Vi kan prata senare. Men det beror alldeles på hur situationen ser ut, är personen jättearg så... Om man kan försöka beskriva hur man själv känner, exempelvis att nu känner jag mig inte trygg, du blir jättearg, jag backar... Att prata på det sättet och sedan göra det rent konkret också. Sen vet man inte om det är mottagligt för den personen just då, om den är påverkad, i totalaffekt eller psykotisk, så hjälper kanske inte det. Men det är några sådana grejer som kan hjälpa till att lugna ner situationen.

Att hålla sig lugn, backa och ge utrymme för personen på olika sätt är något som återkommer i majoriteten av informanternas berättelser när det gäller att hantera våldsamma situationer. Detta kan ses stärka Shields och Kisers (2003) forskningsresultat, som skildrar att socialarbetare som bemöter sina klienter på ett respektfullt sätt minskar risken för våld. Informanternas sätt att bemöta personer i våldsamma situationer kan med stöd av Akademikerförbundet SSR (2003) förstås som ett sätt att behandla klienterna som likvärdiga trots den asymmetriska maktfördelningen dem emellan, och således värna om klienternas integritet. Wästerfors (2009:3) beskriver å andra sidan att socialarbeters bemötande av ungdomar kan liknas vid hur föräldrar socialiserar sina barn. Ett exempel som anges är att lägga handen på en ungdoms axel, eller som urskiljs i materialet ovan, att lägga handen på personen. Wästerfors (2009:3) beskriver detta som en framgångsrik metod i bemötande, vilket syftar till att bevara ordningen. Att bemöta våld med syftet att bevara ordningen kan vidare förstås med hjälp av Foucault (1995), som utifrån panoptismen beskriver att vetenskapen om att straff finns gör att personer i stort sett alltid sköter sig och ordningen upprätthålls; den disciplinära makten är ju trots allt en varnande makt. Informanterna lyfter exempel där de har försökt bemöta situationer som slutligen resulterat i att de fått tillkalla polis. Detta kan med stöd av Foucault (1995) förstås som att varningen har övergått i ett straff; ungdomarna har brutit mot den eftersträvansvärda ordningen.

5.2 Makt

Det andra huvudtemat handlar om behandlingsassistenternas uppfattning av den makt de innehar i arbetet med ungdomarna i dygnsvården.

5.2.1 Fördelning

Detta undertema berör hur behandlingsassistenterna resonerar kring sin makt-position och den kontrollfunktion de har gentemot ungdomarna.

Kim berättar att behandlingsassistenter har makt på ett obehagligt sätt, något behandlingsassistenter behöver vara medvetna om. Hen menar att; "jag måste tänka på vad det gör med människor att vi har en kontrollfunktion över dem. Den dagen jag inte ens funderar över maktbalansen eller hur jag på ett bra sätt kan använda min makt så ska jag inte jobba med socialt arbete". Kim menar vidare att; "vi ofta konstruerar miljöer där människor ska anpassa sig, som inte känner sig anpassningsbara, eller fått möjlighet att bli anpassningsbara". Ett exempel som Kim lyfter i relation till detta är:

På HVB-hemmet var det personer där de har en frivillig placering men under hot om LVU. Ytterdörren är öppen men drar du får du LVU. Och de går hela tiden. Då blir det LVU om de utsätter sig själva eller andra.

Alex menar att hen har en skev maktfördelning på boendet gentemot ungdomarna:

Jag tänker när jag jobbar här som behandlingsassistent så har jag ett kartläggningsuppdrag, alltid. I det så finns det ju inbyggt makt, jag sitter på makten att avgöra vad som behöver lyftas fram, vad personen gör för någonting... Alltså vad som ska ingå i kartläggningen.

Alex resonerar att makt bör synliggöras; "Vi har så mycket makt i förhållande till dom som bor här. Vi kommer inte riktigt ifrån det hur vi än gör, vi har en makt. (...) man kan inte bara släppa det och inte problematisera det.". I relation till detta förklarar Alex att hen också har makten och rätten att, tillsammans med kollegor, besluta om en ungdom kan stanna kvar på sitt boende eller inte. Alex menar att

sådana beslut kan vara svåra. I de fall där ungdomen inte får bo kvar berättar Alex att; “(...) man vet konsekvenserna för den som bor här. (...) Vi vet att det finns andra boenden som kanske blir ännu sämre och som inte är bra för den personen heller. Det är svåra beslut att ta hela tiden.”.

Elliot förklarar att hen brinner för utanförskap och ungdomar, och är intresserad av att hitta bra lösningar på situationer. Den makt Elliot har i förhållande till ungdomarna menar Elliot är något som hen ska ha:

Makt är ju ofta ett negativt ord som folk reagerar på, men jag tycker makt är bra. Makt kan man använda till många bra saker. Det får man se som en gåva. Något man ska förvalta.

Mio menar att hen har en maktposition. Ungdomen behöver förhålla sig till att Mio är en andrahand till socialtjänsten som har gjort placeringen på boendet. Vidare menar Mio att detta kan vara en osynlig makt; “Att jag är en anställd som arbetar åt socialtjänsten som inte syns i vardagen. En handläggare kan vara tydligare i det.”

Robin berättar att makt för hen är ett “äckligt ord” och förklarar att makt får hen att tänka på förtryck. Robin reflekterar kring vilka negativa saker makt kan användas till:

Du vet, jag skulle ju teoretiskt kunna hitta på saker och så skulle jag bli trodd, ganska sannolikt. I alla fall dom första gångerna, tänker jag. Då hade jag ju kunna göra jättehemska saker. Gud vad hemskt, gud vad hemskt...

Vidare diskuterar Robin hur hen använder sig av sin maktposition:

Jag skulle vilja säga att jag använder mina befogenheter till att göra saker så bra som möjligt för folk, jag vill ju inte kicka ut någon. Så mycket jag kan så vill jag tänja på saker för att dom ska vara kvar. Men det är ju att ha makt i sig också.

Lo berättar att hen har “jättemycket makt”, något som hen “är och ska vara medveten om”. I yrket bestämmer Lo “om ungdomarna ska flytta in eller inte, vilket är makt”. Vidare resonerar Lo kring de tillsynsrundor hen tar i arbetet:

Att jag går mina rundor på morgon och på kväll. Absolut är det makt i det. (...) Jag har rättigheter att säga: Nej, såhär får du inte göra, såhär ska du göra. Jag kan bestämma vem som ska vara här, kompisar eller inte... Klockslag, vilken tid.

Lo diskuterar sin roll som anställd inom Göteborgs Stads kommun och att även det handlar om makt; "jag är bara ett litet instrument, en liten del i någonting större. Det handlar också om hur jag förhåller mig och förvaltar det.". Lo berättar om sin roll och hur hen försöker utjämna maktfördelningen genom tydlighet i förhållande till ungdomarna:

Desto tydligare vi är i varje steg vi gör och att förklara varför vi väljer att följa vissa regler som vi ibland också avviker ifrån (...) Tydlighet ihop med förklaringar och anledningar till våra val, hela vägen ifrån det att man blir berättigad till bistånd, fram till att insats påbörjas och vi skapar rutiner och regler runt om hur vi ska förhålla oss här.

Love berättar i sin tur att behandlingsassistenter inte har makt i förhållande till ungdomarna och beskriver att personal sitter på en annan piedestal, vilket måste avdramatiseras. Detta förklaras som att "det måste vara väldigt prestigelöst, man måste vara väldigt mänsklig och inte visa någon maktkänsla, eller någon maktposition.". Vidare uttrycker Love att ungdomarna vet om att behandlingsassistenter har ett arbete att utföra i förhållande till dem, men att det arbetet är för att hjälpa. Detta uttrycks av Love som att "vi ska inte förmedla att vi har någon makt mot dem utan det ska vara en sån trygghet och tillit."

Silow Kallenberg (2016) beskriver att normer skapas i tvångsvårdande miljöer. En sådan norm kan urskiljas i informant Kims utsaga om att behandlingsassistenter utgör en kontrollfunktion och att det skapas miljöer där ungdomar som inte är anpassningsbara plötsligt måste följa vissa anvisningar. Miljön Kim talar om avser visserligen frivilliga placeringar, men under ett hot om LVU. Om ungdomen ej anpassar sig medför det således tvångsåtgärder. Wästerfors (2009) synliggör hur personal i dygnsvård reagerar på konflikter, där en möjlig utväg för personalen är att reagera med hot om konsekvenser samt att ge konsekvenser. Detta kan förstås med stöd av Foucaults (1975) disciplinära makt. Detta maktmedel får människor att styra sig själva mot det önskvärda med hjälp av misstro. Att påtala att LVU finns

om du inte sköter dig kan ses som den yttersta formen av misstro. Trots detta väljer ungdomar enligt Kim att bryta mot reglerna, vilket medför att de blir tvångsomhändertagna enligt LVU. Att ungdomarna bryter mot reglerna kan förklaras med stöd av Wästerfors (2009), som menar att de miljöer som ungdomarna befinner sig i kan påverka hur ungdomarna beter sig. Detta beteende, att till exempel lämna miljön trots att det medför LVU, förstås utifrån Wästerfors (2009) som att ungdomarna i själva verket konfronterar miljöns kontrollfunktion.

Flertalet informanter synliggör att det i arbetet som behandlingsassistent ingår att kartlägga ungdomens vanor samt att personalen bestämmer vad som bör lyftas fram om ungdomen. De avgör även vem ungdomen kan träffa och själva sammanhanget innebär att ungdomen behöver följa vissa regler. Informant Alex är en av dem som lyfter att hen även (i samråd med kollegor) kan bedöma om en ungdom inte kan bo kvar längre. Detta informationsövertag över individen innebär i enlighet med Börjesson och Rehn (2009) ett maktinnehav, där personerna i maktpositionen avgör vem som inkluderas och exkluderas: vem som får bo kvar och inte. Med stöd av Foucault (1975) medför detta informationsövertag att ett normsystem skapas, som innebär att varje avvikelse granskas. Ur denna individbaserade informationsinhämtning tilldelas personerna antingen en belöning eller ett straff, där det går att föreställa sig att det yttersta straffet är att inte få bo kvar. Foucault (1975) menar vidare att makt är något produktivt, eftersom den skapar en slags sanning och verklighet. Majoriteten av informanterna beskriver makt som något de har och något de ska vara medveten om. Deras sanning är att de har makt, och att verkligheten som sådan är att ungdomen kan behöva lämna boendet vid misskötsamhet. Informant Robin reflekterar exempelvis att hen, med sitt maktövertag, har möjlighet att hitta på händelser och bli trodd. Robins reflektion över att använda makt på ett hemskt sätt, något som hen tydligt tar avstånd från, kan tolkas som att Robin i sitt arbete införlivat Akademikerförbundets SSR (2013) riktlinje om att socialarbetare aldrig får utnyttja sin överordnade position mot klienter.

Informant Elliot belyser att makt kan ses som något negativt, och påtalar att makten hen har är något bra, då den kan användas till bra saker. I kontrast till detta beskriver informant Love att personalen inte har någon makt samtidigt som hen berättar att personal sitter på en annan piedestal, vilket inte ska märkas i arbetet

gentemot ungdomarna. Informanternas uttalanden kan förstås med stöd av Akademikerförbundets SSR (2013) etiska kod. Love kan ses sträva efter en slags *jämlikhet* i kontakten med ungdomarna genom att inte visa någon maktposition, trots den piedestal hen förklarar att personalen befinner sig på. Att se makt som enbart något främjande kan tolkas som att Elliot använder sin makt *solidariskt* gentemot ungdomarna. Således kan både Love och Elliots resonemang ses som att de har respekt för *människovärdesprincipen*, alla människors lika höga värde (*ibid.*). Å andra sidan kan både Elliot och Loves uttalanden förstås som att de inte uppfattar att deras yrkesposition också innebär att de innehar ett tolkningsföreträde gentemot ungdomarna, trots deras goda intentioner. Detta tolkningsföreträde exemplifieras av Wästerfors (2009:3), som illustrerar att behandlingsassistenter med sitt maktövertag tenderar att förklara att orsaker till konflikter bottnar hos ungdomarna och inte hos personalen, något som får konsekvenser för ungdomarna i form av disciplinerade åtgärder. Detta perspektiv komplicerar både Elliots och Loves resonemang om makt som enbart något positivt eller som något som inte ska synas i arbetet. Med hjälp av Foucault (1995) går det även att se hur dessa utsagor då snarare bidrar till att upprätthålla ett dolt maktsystem.

5.2.2 Professionalitet

Detta undertema avser behandlingsassistenternas syn på personalens påverkan i våldssituationer.

Elliot resonerar att socialarbetare aldrig får glömma att de själva kan vara orsaken till att våld uppstår, och förklarar att detta gör att socialarbetaren behöver ha kunskap om sig själv. Detta eftersom våld kan förekomma genom att personal i rädsla handlar på ett sätt som kan orsaka våldsamma situationer, genom att exempelvis inte följa de bestämda arbetsrutinerna i specifika situationer. Kim är inne på samma spår som Elliot, och Kim berättar att:

(...) det finns situationer där jag kan säga att personal inte riktigt kunde uppfatta vad de själva utstrålade. Vi har en lång bred man och väldigt robust som går emot en ungdom och ungdomen känner sig trängd. Då har det hänt att den unga har agerat ut. Men det har handlat om att personalen inte har hanterat det på ett bra sätt.

Alex uppger att det i tidigare yrken har hänt att "personal också har gått i affekt". Alex förklarar detta som att ifall en ungdom har börjat skrika på personal så har personalen i fråga skrikit tillbaka. Innehållet i det som har skrikits beskriver Alex ska ha handlat om det som ungdomen själv skrek om först. Vidare resonerar Alex att:

Det kändes inte professionellt, men jag vet inte om jag skulle säga att det var psykiskt våld. Om man inte tänker att det faktum att man skriker på en klient, att det också kan vara psykiskt våld, och då var det så... Absolut var det så att personalen frångick sin professionalitet och inte kunde hantera situationen. Sen kan man ju diskutera vad det berodde på men... (...) Jag kan inte bestämma mig för om det var psykiskt våld mot klienten eller inte... Det är jättesvårt. Man är som en enhet i en personalgrupp och det är mycket lättare att identifiera våldsamma situationer som beror på en klient gentemot personal. Man har ändå en gruppsammanhållning som personal, man samarbetar med personal och pratar ihop sig som personal i en personalgrupp. Och då att försöka identifiera situationer där någon personal har brutit med en våldshandling, är inte alls lika enkelt att göra pga. lojalitet.

Informant Elliots resonemang motsäger Wästerfors (2009:3) beskrivning av att våld inom dygnsvårdens miljöer ses bero på ungdomarnas temperament. Elliot menar just motsatsen, att socialarbetare, t.ex. om de är rädda, kan orsaka våld. I enlighet med Elliots resonemang synliggör även informant Kim att personal själva kan hantera situationer på ett mindre föredömligt sätt, något som kan orsaka våldsamma situationer. Kims uttalande kan vidare förstås med hjälp av Isdal (2001) som påvisar att våldsutövare inte alltid är medvetna om att det är våld de utövar. Att Kims kollega trängde in ungdomen kan ha medfört att ungdomen upplevde sig vara maktlös och, i enlighet med Isdal (2001), agerade utifrån denna känsla. Vidare var kollegan i en överordnad position gentemot ungdomen vilket Isdal (2001) menar kan öka risken för att våld förekommer.

Informant Alex beskriver att personal har gått i affekt när de skrikit på en ungdom, vilket hen inte upplevde som professionellt. Detta uttalande kan förstås utifrån Dellgrans (2016) begrepp yrkesmässig professionalism, vilket innebär den gemensamma synen på moral en arbetsgrupp innehar, om vad som ses som bra socialt arbete. Det kan förstås som att personalen Alex berättar om bröt mot arbetsgruppens

moral om vad som är ett bra respektive mindre bra bemötande. Akademikerförbundet SSR (2013) synliggör att en profession kan inneha en yrkesidentitet som innefattar etiska koder, som hur klienter bör bemötas av arbetsgruppen. Vidare kan Alex kollegas reaktion tolkas med stöd av Silow Kallenberg (2016), som belyser att behandlingsassistenter, trots den överordnade positionen de har gentemot ungdomarna, upplever sig själva som utsatta på grund av hotfulla ungdomar. Alex är kluven till om personalens agerande bör betecknas som psykiskt våld eller inte, och reflekterar över att det enklare att synliggöra våldsamma händelser som beror på klienter snarare än på personalen. I relation till detta kan begreppen om exklusion och inklusion appliceras (Börjesson & Rehn 2009). Alex synliggör att det finns en lojalitet till personalgruppen, de inkluderas och ifrågasätts inte på samma sätt som ungdomarna, vilka exkluderas. Börjesson och Rehn (2009) menar att det är ett kontrollmedel som bidrar till att skapa ett vi och dem: Behandlingsassistenter och ungdomarna. Denna arbetsgruppslojalitet, i kombination med att det med stöd av Isdal (2001) och Bourdieu (1999) är svårt att uppfatta psykiskt och därmed symboliskt våld, gör att det är svårt för Alex att definiera om ungdomen utsattes för våld av personal eller inte. Det är även av intresse att personalen informanterna har valt att berätta om inte handlar om dem själva eller någon de arbetar med i dagsläget. Utifrån en vidareutveckling av Börjesson och Rehns (2009) begrepp om inkluderings kan detta tolkas utifrån vad vi benämnt som "inkluderingsnorm". Inkluderingsnormen innebär att informanterna förhåller sig lojala mot gruppen som de själva ser sig vara en del av, något som inte längre är fallet med kollegorna de tar upp i sina exempel. Det innebär även en lojalitet gentemot sig själv, varpå informanterna inte lyfter upp egna situationer där de kanske har bemött en ungdom på ett mindre bra sätt. Inkluderingsnormen synliggör därmed att vem som kan komma att inkluderas, och exkluderas, beror mycket på personens nuvarande sammanhang.

5.2.3 Maktmissbruk

Undertemat berör situationer där personal har blivit våldsamt mot ungdomar.

Ungefär hälften av informanterna berättar att de inte har bevittnat någon form av våld mellan personal och ungdomar. Alex är, som tidigare nämnts, kluven till om hen har bevittnat psykiskt våld och klargör att hen inte har sett personal använda

fysiskt våld. Samtidigt reflekterar Alex kring hur det kan ske disciplinerande åtgärder mot personer där syftet är oklart:

Det kan bli en prestigesituation mellan en socialarbetare och en klient där det blir jobbigt. Det finns personer som gör saker mot klienter i ett mer uppfostrande syfte, där det inte finns någon tanke eller syfte bakom det egentligen utan att det handlar mer om något man har stört sig på kanske, som ska åtgärdas genom disciplin eller att man får något taget ifrån sig. (...) Där tror jag att det är farligt. Jag får för mig att det är mer på ställen som har mer kontroll... Kanske låsta avdelningar och sånt där.

Även Lo uppger att hen aldrig har bevittnat att personal använd fysiskt våld mot ungdomarna men berättar om situationer där hen ansett att kollegor har utövat makt där det inte finns fog för det och menar "att missbruka det, sin maktposition, det blir ju ett indirekt våld".

Elliot berättar att våld har förekommit på en tidigare arbetsplats, en SiS institution, och förklarar att övervåld sker när personal tar ungdomarnas utsagor personligt. De överreagerar och tar i för hårt. Elliot menar att; "Personal tar i, och blir kränkta. En ungdom slåss inte bara, de säger dumma saker." Vidare förklarar Elliot att; "Som personal ska du stå över. Om en impulsstyrd ungdom slår dig så äger du inte rätten att slå tillbaka.". Elliot berättar att det är svårt att bevisa om personal varit våldsam mot ungdomar men menar att våldssituationerna ska tas upp med kollegorna. Vidare berättar hen att ungdomarna har rätt att anmäla när de anser sig vara felbehandlade och att ungdomarna gör detta relativt ofta. Dessa anmälningar kan leda till utredningar. Elliot berättar att fasthållning på institution debatteras än idag och att de grepp som tas på ungdomar som blir fasthållna inte ska göra ont. Vidare förklarar Elliot att om ungdomar inom autismspektrat blir fasthållna blir det något integritetskränkande samt ångestskapande, och att personal i nuläget håller fast ändå.

Love berättar att hen har bevittnat våld under sin tid som behandlingsassistent vid en SiS institution. Vid tillfället i fråga var Love ny inom socialt arbete. Såhär resonerar Love kring den tiden:

Då var det mer att de tog in många som tränade väldigt mycket och som hade

mycket anabola i kroppen (...) Med dom här preparaten som kollegorna hade i kroppen så kunde aggressiviteten komma väldigt snabbt. Det var en antändning på några få sekunder. Har du då ungdomar som inte, enligt dom här kollegorna, var disciplinerade så skulle dom disciplineras enligt det gamla modellen. Vilket betyder att: Du lyder mig, mina ord, annars smäller det. Vilket det, tyvärr, gjorde. (...) man hörde ofta klienter som grät och skrek sluta och aj, aj... (...) Det var kollegorna som skulle se till att dom här ungdomarna skulle lära sig hur det såg ut i livet och följa en viss riktlinje som de själva då hade... egna metoder för. Det var bland annat då våld. Fysiskt våld. Och verbalt våld också. Med åren här har dom fått bort dom mer och mer. (...) Det finns ju säkert boenden fortfarande idag som... som då har den här stereotypen... kanske inte så många. Men några som finns i olika boendeformer... Det är verkligen ett maktmissbruk. Jag tog verkligen illa vid mig.

Love beskriver att hen inte talade om för någon att våldet pågick. Det var en svår situation som gjorde att hen började må dåligt och Love slutade arbetet strax därpå. Love reflekterar över varför hen inte agerade, och beskriver att det kan ha varit för att hen var ung i branschen och inte riktigt visste hur hen skulle gå tillväga. Love upplevde ingen tillit till sina kollegor eller chefer, varpå Love inte visste vem hen kunde vända sig till. Love beskriver att hen idag skulle ha reagerat på ett helt annat sätt.

Informant Elliots erfarenhet av att personal vid en SiS institution har blivit kränkta av vad ungdomar säger och då tagit i för hårt, ses stämma överens med Silow Kallenbergs (2016) redogörelse av att ungdomars uppfattning av behandling påverkar behandlingsassistenternas syn på ungdomarna. Ifall ungdomarna upplever tvångsvård som ett straff blir personalen mer disciplinerande gentemot dem. Om ungdomarna i Elliots berättelse var frivilligt placerade eller tvångsomhändertagna är oklart, dock presenterar Silow Kallenberg (2016) en förklaring till varför personalen i Elliots utsaga reagerade som de gjorde. Å andra sidan kan personalens reaktioner även förstås med hjälp av Wästerfors (2009:3), som menar att personal endast anser sig *reagera* på ungdomarnas handlingar eller uppfattningar när de håller fast eller tillrättavisar dem. Konflikten som uppstår mellan ungdom och behandlingsassistent ses utifrån att ungdomen agerar och personalen svarar; att hålla fast kan därmed utifrån personalens perspektiv ses som ett acceptabelt val. Elliot menar däremot att personal inte äger rätten att slå tillbaka om en ungdom slår.

Elliotts uttalande kan förklaras av Silow Kallenberg (2016), som framhåller att det är personalens ansvar att agera som ett normbildande ideal för ungdomarna. Detta ideal skulle då antagligen inte innefatta att slå tillbaka.

Isdal (2001) menar att våld alltid bör förknippas med makt och kontroll, då våld syftar till att få någon annan att göra som en vill. Manescus (2014) forskningsresultat framhåller att staten har ett monopol av legitimt våld och att staten legitimerar sitt maktmissbruk och våldsbruk med att människor är våldsamma, dvs. att våldsamma människor fordrar ett våldsamt bemötande. Informant Loves utsaga om när hen arbetade på en institution och hörde hur kollegor skadade ungdomar i syfte att de skulle lära sig att lyda förstärker Manescus (2014) skildring av statens våldsmonopol som orättfärdigt. Manescu (2014) menar att staten bör ha kontroll men att det ständigt bör överses då det kan leda till maktmissbruk, något som bland annat informant Loves berättelse tydligt illustrerar. Även informant Los uttalande kring att kollegor använt sin makt med en förtryckande avsikt påvisar detta. Informanternas skildringar av övervåld, där personal varit våldsam mot ungdomar och förtrycker dem, kan i enlighet med Žižek (2008) förstås som strukturellt våld. Denna typ av våld sker i det dolda, och är följderna av bland annat våra politiska system. Žižek (2008) påtalar att strukturellt våld behövs ta med i beaktande när synligt våld ska tolkas. I detta sammanhang är det även relevant att utifrån Bourdieu (1995) beakta symboliskt våld, eftersom psykiskt och verbalt våld också förekommit i informanternas berättelser. Dygnsvården i sin helhet legitimeras av staten, då olika former av vård existerar med syftet att kontrollera och stötta ungdomar (Höjer 2012). Med stöd av Manescu (2014), Žižek (2008) och Bourdieu (1995) går det därmed att förstå hur detta politiskt styrda syfte kan mynna ut i både synligt och symboliskt våld inom den institutionella kontexten.

Love berättar att hen inte talade om för någon vad som pågick, eftersom hen var ung och saknade stöd från kollegor och chefer. Isdal (2001) beskriver att våld som inte påtalas blir osynliggjort och ges frihet. Osynliggörandet innebär att utövarna inte behöver förklara sig och våldsbeteendet kan fortsätta. Att våld ges frihet om det inte uppmärksammas förstärks av Loves spekulationer om att övervåld förekommer än idag inom dygnsvården, samt Elliotts berättelse om att våld mot ungdomar på SiS-institutioner beskrivs vara svårbevisat. Samtidigt förklarar Elliot att ungdomar ofta anmäler om de anser sig vara felbehandlade. Hur kommer det sig att våldet ges utrymme att fortgå om ungdomar ofta anmäler vid felbehandling?

Medför inte ungdomarnas röster att våldet blir synligt? Dessa frågor kan med stöd av Silow Kallenberg (2016) besvaras utifrån att behandlingsassistenterna har en överordnad position gentemot ungdomarna, varpå det är möjligt att ungdomarnas röster medvetet tystas ner. Det kan också förklaras utifrån att våldet mot ungdomarna i enlighet med Manescu (2014) ses som något rättfärdigat och oproblematiskt; utåtagerande ungdomar fordrar våld och därmed bör inte deras röster synliggöras.

Liksom i föregående undertema synliggör dessa resultat hur informanterna utgår från en inkluderingsnorm, där de själva och sina nuvarande kollegor inte omfattas av exemplen som någon/några som missbrukar sin makt genom övervåld. Informanternas fokus ligger i samtliga fall på någon de har arbetat med tidigare, eller en tidigare arbetsplats. En informant, Love, beskriver att hen inte påtalade att våldet pågick och att hen mådde dåligt av situation. Att Love inte sa någonting kan förstås utifrån att inkluderingsnormen förbjöd att göra detta synligt, något som resulterade i ett starkt obehag. Detta obehag medförde till slut att Love lämnade sin arbetsplats, vilket medför att hen nu har möjligheten att tala om händelserna på ett friare sätt.

5.3 Vårdsammanbrott

Detta tredje huvudtema belyser hur behandlingsassistenterna resonerar kring ungdomars avbrutna placeringar inom dygnsvården.

5.3.1 Beteende

Undertemat berör beteenden hos ungdomar som behandlingsassistenter menar leder till vårdsammanbrott.

Love berättar att hen varit med om avbrutna placeringar många gånger och att det finns många anledningar, men att; "Våld mot personal eller annan boende är 100 % utskrivning. Det är aldrig tillåtet.". Vidare förklarar Love att den starkaste anledningen till avbrutna placeringar är våld. Fysiskt våld är nolltolerans men det verbala våldet är knepigare:

Det är lite svårare att bevisa det verbala om man är ensam med en klient. Det är alltid en tolkningsfråga hur man lägger upp det, vilket tonläge man har... Det är alltid svårare med verbalt. Men den fysiska blir ju ganska uppenbart så det är lite skillnad där.

Alex berättar att hen varit med om oplanerade utskrivningar och att; "Om det sker någon form av hot eller våldsamt mot någon annan boende eller mot personal så sker det ganska snabbt. Jag hade en person som hotade mig i telefonen som blev utskriven på grund av det."

Informanterna beskriver att våld mot personal eller någon annan boende alltid resulterar i utskrivning. I enlighet med Foucault (1975) innebär våld således en direkt bestraffning, i form av utskrivning. Att ungdomars våld alltid leder till utskrivning kan problematiseras med stöd av Wästerfors (2009:3), som beskriver att konflikter uppstår i ett samspel. Om ungdomar alltid blir utskrivna vid våld, anses de då alltid själva vara skyldiga till konflikten? Wästerfors (2009:3) menar att fokus ofta ligger på ungdomens problematik när våld uppstår, trots att våld sker i en relation. Resonemanget om att våld leder till direkt utskrivning kan också förstås utifrån hur behandlingsassistenter förklarar ungdomarnas beteende. Silow Kallenbergs (2016) forskning visar att behandlingsassistenter ser uppväxtmiljön, familjen och vännerna som grunden till att ungdomen är där den är nu, samtidigt som ungdomens egna val betonas. Detta menar Silow Kallenberg (2016) medför ett individualiserade av ungdomens problematik, något som kan ses lyftas fram när det gäller utskrivning vid våldsamma händelser.

En intressant kontrast i empirin är informant Loves uttalande om att det är svårare att bevisa att verbalt våld har skett och därmed svårare att motivera en utskrivning, samtidigt som informant Alex beskriver att en ungdom blev utskriven från boendet på grund av verbala hot i telefonen. Att verbalt våld är svårt att urskilja har återkommit flertalet gånger i empirin (om än i lite olika sammanhang). Denna svårighet förklaras med stöd av Bourdieu (1999) och Isdal (2001), som framhåller att symboliskt våld är något svåruppfattat, samt att påtagligheten av fysiskt våld gör psykiskt våld (hot) svårare definiera. Så varför skrevs då en ungdom ut från sitt boende vid ett verbalt hot? I enlighet med Isdal (2001) kan detta å ena sidan förklaras av att Alex, i egenskap av att ha blivit utsatt för våld, ägde definitionsrätten över ungdomen som var våldsutövaren. Å andra sidan kan det också tolkas med

stöd av Wästerfors (2009:3), som synliggör att Alex, i egenskap av att vara behandlingsassistent, innehar ett maktövertag och ett tolkningsföreträde gentemot ungdomen, varpå hen sitter på makten att avgöra om ungdomen ska skrivas ut från sin miljö.

5.3.2 Omständigheter

Undertemat berör de omständigheter som behandlingsassistenter förklarar kan leda till vårdssammanbrott.

Love beskriver de faktorer som, förutom våld, kan leda till avbrutna placeringar. Hen nämner att om ungdomen bryter mot boendets regler kan personen bli utskrivnen. Vidare resonerar Love att boenden kan vara fel för klientens problematik; "Det är inte bra att utsätta någon för ett missbruksboende om man inte har det missbruket. (...) Det är mer för att hjälpa än att man vill liksom göra personen hemlös eller slänga ut den på gatan.". Love reflekterar även kring att ungdomarnas oplanerade utskrivningar bedöms väldigt olika i situationer; "Vi har klienter med samma problematik och utgångsläge och en får bo kvar, en skriver man ut. På väldigt otydliga grunder ibland. Det är den mänskliga faktorn, så kan jag bara uttrycka det."

Alex förklarar även att utskrivning kan ske om ungdomen; "(...) bryter mot boendets regler, kanske vid upprepade tillfällen.". Alex klargör att det inte per automatik sker ett vårdssammanbrott i de fallen då en ungdom inte följer sin planering. Då försöker man samarbeta och lösa situationen, men i vissa fall fungerar det inte:

Ibland märker vi att personen far illa av att bo här också. Har kanske ett missbruk som eskalerar så att det blir farligt för personen att vara här... Vi har ingen sjukvårdspersonal här till exempel, sådana saker. Då är det inte tryggt för personen att bo här, och då kan det också bli en utskrivning som inte är planerad från början.

Elliot beskriver att anledningar till avbrutna placeringar kan bero på att det är en felplacering. Om klienterna har många problem kan det vara svårt att placera dem på rätt ställe. Vidare förklarar Elliot att t.ex. schizofreni diagnostiseras tidigast vid 21 års ålder vilket gör att klienter har olika svårigheter man inte har kartlagt klart.

Kim berättar att oplanerade utskrivningar hänt många gånger och ger sin syn på vad hen tror att det kan bero på:

Det kan vara att personalen inte känner att de räcker till. På akutboendet är det när vi inte räcker till. Vi kan inte sätta in rätt resurser för att de kan bo hos oss. När det blir för illa med missbruk. Oro för hälsan. Att de kan skada sig för mycket. Vi har inte nattillsyn... (...) Det finns mängder med situationer där vi varit tvungna att avsluta placeringar.

Robin berättar att det oftast tar några dagar innan oplanerade utskrivningar verkställs. Det förekommer att det händer nästa dag; "Men det är oftast svårt med kort varsel. Just här är ju tanken att bedriva någon typ av kartläggningsprocess för att se vad nästa steg i boendekedjan ska bli.". Vidare berättar Robin om en situation där en socialsekreterare snabbt sagt upp en placering genom att skicka ett mail; "Jag säger upp platsen, för att jag inte kan säga att det finns något behov utifrån att ungdomen inte följer sin planering. Okej, fast från idag? Då sa socialsekreteraren, ja eller hur tänker ni? Och så blev det två dagar till men...". Robin förklarar att ungdomen hade fått veta att om hen inte följde planeringen så kunde det medföra att hen blev utskriven. Ungdomen följde därpå inte sin planering, och blev sedan hänvisad till socialjouren.

Mio förklarar att vårdssammanbrott kan ske på grund av många olika saker. Hen berättar att "(...) en del kan vara att det inte är möjligt att jobba med uppdraget helt enkelt. Vi märker att det finns ett större behov av stöd än det finns här." Vidare berättar Mio att det är väldigt sällsynt att oplanerade utskrivningar sker från en dag till en annan. Mio menar att:

Det kan ju bli en planerad oplanerad utflytt, att man får 3 veckor på sig att packa ihop och så hjälper vi till med flytten. Men det kanske är bättre med snabbare flyttar. I vissa specifika fall.

Lo reflekterar kring oplanerade utskrivningar, och berättar att:

Ibland behöver vi ha med oss olika samarbetspartners när vi sätter ner foten. Jag säger sätter ner foten när vi markerar att nu går det inte längre. Vi försöker ju hålla så mycket det går, men om man gång på gång behöver ta upp saker som blir tokiga,

som blir fel, och att man utsätter sig själv eller sina nära grannar i området för fara, att vi ser att vi inte räcker till... Då förmedlar vi detta till socialtjänsten. Vi förmedlar det självklart till ungdomen i sig. Men vi informerar alltid socialtjänsten.

Lo beskriver att personalen förklarar för ungdomen varför beslutet har tagits; "Vi berättar att "du kan inte bo kvar här och utifrån de här premisserna har vi fattat det här beslutet och din handläggare har också fått samma information". Lo resonerar vidare att det kan vara bra att göra flytten så snabbt som möjligt eftersom hen menar att det sällan blir bra att dra ut på det:

Samma dag på morgonen, att nu i eftermiddag behöver du flytta. Eller kanske, möjligen, dagen innan. För att säger vi till dom att du inte får bo kvar här nu, det är måndag idag, men på fredag ska du flytta... Då spär vi bara på ångesten. (...) Det blir bara tokigt, för då tycker dom att då har dom redan misslyckats och då tar dom in droger här i boendet och så vidare för då vet dom ändå att dom ska flytta i slutet på veckan.

Lo diskuterar att det samtalas mycket på arbetsplatsen kring att de måste minska de oplanerade utskrivningarna, och att de:

Därför vi måste vi titta på vad anledningen är till varför vi skriver in personer här, skulle det kunna det här kunna leda till en utskrivning också? Alltså... Vi måste vara med i den tankebanan också ifrån början. Men det krävs ju väldig kreativitet hos oss, att hitta lösningar. Vi försöker ju att hålla folk så länge som möjligt.

Lo menar att detta mynnar ut i frågor som; "Vad är vi för ett boende? Hur långt ska det gå innan vi står för det vi säger?". Även Alex reflekterar kring att många oplanerade utskrivningar väcker frågor hos personalen, då hen uttrycker att;

Det går tillbaka till frågor som vad är vi för en typ av boende? Vad har vi för underlag på dom som flyttar in? Vad har vi för kunskap? Vi vill ju någonstans att det inte ska bli en oplanerad utskrivning. Då vill vi ha de bästa förutsättningarna för att kunna hjälpa till så att det blir så. I det ligger det också att kunna säga nej till personer som vi får information om kanske har en problematik eller något med sig, som är för svårt för oss att hantera här. Samtidigt vill vi ge alla en chans som

uttalar att man vill jobba med en förändring hos sig själv och sådär. Det är jättesvårt. (...) Vi blir ett misslyckande bland andra på något sätt, utan att jämföra. För den personen. Det är viktigt att dom kan få med sig någonting härifrån ändå.

Höjer och Sjöblom (2009:68) klargör att ungdomar som inte klarar av kraven som ställs på dem under ungdomstiden är beroende av samhällets insatser, och att det är samhällets ansvar att stötta unga till självständighet. I relation till detta lyfter flertalet informanter att ungdomar vanligen inte skrivs ut per automatik om de inte klarar av kraven som ställs, utan parterna försöker samarbeta med varandra samt med socialtjänsten för att hitta en lösning. Resonemanget om samarbete kan ses som ett exempel på Akademikerförbundets SSR (2013) etiska princip om *humanitet*, vilket innebär att utsatta individer ska bemötas med mycket omtanke. Höjer och Sjöblom (2009:68) beskriver vidare att ungdomar som varit i samhällets skydd blir osynliggjorda när de lämnar dygnsvården. De går från daglig tillsyn till en oklar framtid, då det inte finns någon fortsatt planering. Detta kan ses i relation till informant Robins berättelse om när en socialsekreterare sade upp en placering med kort varsel. Det fanns ingen framtida planering kring ungdomen, vilket resulterade i hemlöshet och en hänvisning till socialjouren. Detta kan tolkas som ett övertramp mot den mänskliga rättigheten till att ha ett hem (Akademikerförbundets SSR 2013).

Informant Love uppger att ungdomar kan skrivas ut på olika grunder; att situationer bedöms olika trots att de varit lika. I enlighet med Akademikerförbundet SSR (2013) belyser Loves uttalande svårigheten i att bemöta människor jämlikt i ett sammanhang där maktobalans råder. Informanterna uttrycker vidare att flera omständigheter avgör om det sker en oplanerad utskrivning. I enlighet med Silow Kallenberg (2016) kan dessa utsagor tolkas utifrån behandlingsassistenternas förståelse av och syn på ungdomen som de arbetar med. Förutom individbaserade förklaringar, som missbruk, synliggörs det även att personalen och boendet kan vara de som inte räcker till. Om det inte är möjligt att arbeta med uppdraget kan utskrivning också vara aktuellt, menar flertalet informanter. Informanterna förklarar dock att denna ogenomförbarhet kan bero på att boendet inte har de resurser som krävs, eller att ungdomen blivit felplacerad från början. Ungdomen ses då inte som den felande parten i relation till personalen och boendet, vilket står i kontrast

till vad Wästerfors (2009:3) illustrerar om att personal vanligen betraktar ungdomarna som problemet. Å andra sidan berättar informant Lo att en utskrivning kan ske för att markera att det inte går längre, och informant Robin påtalar att det ibland är socialtjänsten som avgör om en ungdom ska skrivas ut. Dessa uttalanden kan förstås med hjälp av Foucaults (1975) disciplinära makt, som granskar individens värde och karaktär och därefter belönar eller bestraffar. Utskrivningen kan därmed ses som en bestraffning utifrån behandlingsassistenternas och socialtjänstens disciplinära makt. Således finns det även en individuell aspekt av oplanerade utskrivningar, vilket är behandlingsassistenternas eller socialtjänstens sätt att markera var gränsen går, samtidigt som det finns ett organisatoriskt ansvar hos behandlingsassistenterna att oplanerade utskrivningar inte ska inträffa.

6. Slutsatser

Syftet med denna studie var att utforska hur ämnet våld i socialt arbete kan förstås samt hur det påverkar de inblandade parterna. Mer specifikt avgränsade vi vårt syfte till att utforska ämnet våld mellan behandlingsassistenter och ungdomsklienter inom dygnsvården. För att uppnå detta syfte formulerades tre forskningsfrågor. Vår första forskningsfråga löd: Vad innebär makt och våld för behandlingsassistenter?

Resultat och analys visar att makt för majoriteten av behandlingsassistenterna innebär något som både kan missbrukas och användas i ett främjande syfte. Makten kan missbrukas i form av övervåld, manipulation samt tvetydiga bedömningar. För behandlingsassistenterna kan makt främja när det används till att tänja på gränser för de ungdomar som de arbetar med, genom att exempelvis kompromissa och finna nya lösningar istället för att avbryta ungdomens placering. En behandlingsassistent beskriver makt i enbart positiva bemärkelser, som en gåva, och en vill inte förknippas med ett maktinnehav, då det för hen är något enbart negativt. Vidare visar resultat och analys hur makt används av behandlingsassistenternas tidigare kollegor i ett förtryckande syfte, något som osynliggörs för omvärlden genom en icke-reaktion. Analysen klargör även att makt för behandlingsassistenter förknippas med kontroll. Denna kontroll infinner sig i ungdomarnas boendemiljöer och behandlingsassistenternas arbetsuppgifter. Kontrollen syns även i en behandlingsassistentens resonemang om hur en frivillig placering kan resultera i tvångsvård om

ungdomen inte följer reglerna. Våld innebär i sin tur för behandlingsassistenter som främst något fysiskt och psykiskt. Trots att andra våldsdefinitioner nämns är det dessa definitioner av våld som omgående uppdagas, och fysiskt våld nämns alltid först i rangordningen. Det fysiska våldet skildras som något tydligt medan det psykiska våldet framställs som något svåravgränsat. Behandlingsassistenterna lägger stor vikt vid individens egna definitioner av våld när det kommer till våldsutsatthet, samt att våld är kontextbundet. Flertalet behandlingsassistenter beskriver situationer som våldsamma och hotfulla samtidigt som de inte själva anser sig ha blivit utsatta för någon form av våld. De definierar således inte sig själva som våldsutsatta, utan ser snarare våldet som en reaktion på ungdomarnas frustration samt deras problem, eller möjligen som en konsekvens av en instängd miljö. Att majoriteten av behandlingsassistenterna inte definierar sig som våldsutsatta medför att hot och våld görs till del av jobbet, samtidigt som flera behandlingsassistenter problematiserar och tar avstånd från att det ska vara så.

Vår andra forskningsfråga avsåg: Hur bemöter behandlingsassistenter våld i arbetet med ungdomar?

Det framkommer att behandlingsassistenternas förhållningssätt för att bemöta våld är att bete sig lugnt, tala lugnt och att ge ungdomarna utrymme. Att ge ungdomen utrymme beskrivs bland annat som att fysiskt backa men också att inte verbalt pressa ungdomen att stanna kvar i situationen. En av behandlingsassistenterna lyfter även att hen, om det finns en relation till ungdomen, använder fysisk kontakt för lugna ner situationen genom att exempelvis att lägga handen på axeln. Behandlingsassistenterna lyfter även exempel där de har försökt bemöta ungdomar i våldsamma situationer som resulterat i att polis har tillkallats för att istället bemöta ungdomen. Genomgående i analysen synliggörs det att behandlingsassistenterna, genom att ha ett gott bemötande, kan förebygga våld. Resultaten visar även att tidigare kollegor till behandlingsassistenterna har reagerat utanför sina professionella roller, genom att bemöta en ungdom med skrik (psykiskt våld) eller genom att ta till fysiskt våld. Det framkommer att ungdomar inom dygnsvård kan anmäla om de anser sig vara felaktigt behandlade av personal, men vad dessa anmälningar leder till är oklart. Analysen synliggör även behandlingsassistenternas lojalitet gentemot sina nuvarande kollegor, eftersom de enklare uppmärksammar våldsamma händelser där ansvaret läggs på ungdomarna eller tidigare kollegor. Denna typ av lojalitet valde vi att benämna med begreppet inkluderingsnorm.

Vår tredje forskningsfråga lydde som följande: Hur resonerar behandlingsassistenter kring ungdomars avbrutna placeringar?

En del av behandlingsassistenterna resonerar att ungdomar alltid blir utskrivna när våld har förekommit, vilket vi menar kan förstås som en bestraffning för ett oönskat beteende. Ytterligare anledningar till avbrutna placeringar som beskrivs inom dygnsvården är att behandlingsassistenterna inte har möjlighet att arbeta med ungdomen utifrån dennes problematik, eftersom de inte har de resurser som krävs. En annan anledning som benämns är att ungdomarna inte klarar av de krav ställs på dem. Ansvar för oplanerade utskrivningar beskrivs av behandlingsassistenterna som deras ansvar, samtidigt som det i berättelserna även individualiseras, då beslut om utflytt grundar sig på ungdomens individuella faktorer. I ett led att förebygga att ungdomars placeringar avbryts beskrivs samarbete som nyckelbegreppet. Behandlingsassistenterna försöker på olika sätt arbeta tillsammans med ungdomen och socialtjänsten så att ungdomen kan bo kvar. I nästa led att förebygga avbrutna placeringar finnes resonemang om att inte ta sig an ungdomar som behandlingsassistenterna inte har tillräckliga resurser för. Angående de oplanerade utskrivningarnas tillvägagångssätt går åsikterna isär om det är positivt att utflytt sker omgående eller ej. Å ena sidan kan ungdomens ångest minskas över att behöva flytta, å andra sidan kan det resultera i hemlöshet för ungdomen.

Slutsatserna uppnår sammantaget syftet med studien eftersom de illustrerar hur våld i socialt arbete förstås av behandlingsassistenter som arbetar med ungdomar inom dygnsvården, samt hur både behandlingsassistenter och ungdomar påverkas av våld.

6.1 Avslutande diskussion

Makt, våld och vårdssammanbrott hänger ihop, då alla tre ömsesidigt påverkar varandra. Maktinnehav kan innebära ett maktmissbruk, vilket i sin tur kan leda till ett våldsbruk som medför ett vårdssammanbrott. Behandlingsassistenternas maktinnehav innebär även en kontrollfunktion, vilket kan leda till att ungdomar upplever sig vara instängda och behöver frigöra sig genom att bruka våld. Kan det vara så att ungdomarnas reaktion på att bli kontrollerade skapar våldet, som vidare reproduceras i svenska statens dygnsvård för ungdomar? Vi menar i enlighet med

Listerborn, Molina och Mulinari (2011) att våldet är en motreaktion på något annat, kontrollen, där ungdomarna som är i ett underläge skuldbeläggs och därefter kontrolleras ytterligare. I enlighet med Bourdieu (1999), Isdal (2001) och Žižek (2008) skapar därmed det systemiska våldet det synliga och symboliska våldet, som i sin tur förstärker det systemiska våldets legitimitet. Ungdomarnas våldsreaktion kan leda till en utskrivning från den dygnsvård som myndigheter auktoriserade av staten från första början beslutat att ungdomen behöver. Ungdomar beordras vård, något de i enlighet med Silow Kallenberg (2016) ofta upplever som ett straff. Vi menar att när ungdomarna inte klarar av de ramar som är satta av myndigheter, och i förlängningen, staten, bestraffas de ytterligare med att exempelvis bli utskrivna. Att bestraffa våld med utskrivning kan anses vara självklart, då våld talas om av behandlingsassistenter som något som inte ska förekomma. Dock menar vi att en motstridighet kan ses i dessa händelseförlopp som avser våld; de miljöer som är skapade för att vårda ungdomarna är också skapade av människor som med stöd av Foucault (1975) kan ses följa den önskvärda normen i samhället. Således ska ungdomarna, som beslutats vara avvikande, formas om till skötsamma individer (*ibid.*). De rutiner, regler och lagar som finns inom dygnsvården idag menar vi förutsätter att en avvikande och utsatt ungdom snabbt ska omvandlas till en skötsam individ i enlighet med samhällets normer. Detta anser vi är att spela för att förlora, eftersom ungdomen inte får någon riktig chans att acklimatisera sig, eller lära sig nya sätt att hantera sin frustration och kontrollerande situation.

Behandlingsassistenter i studien beskriver genomgående händelser där våld brukats eller makt missbrukats. Dessa händelser har inträffat på tidigare arbetsplatser av kollegor de inte längre arbetar med. Kan det vara mer enkelt att blicka tillbaka till en arbetsgrupp som en inte längre är del av, och då vara förmögen att identifiera sådant som inte gick rätt till? Detta syftar vårt begrepp inkluderingsnormen till; att individer som är del av en grupp utifrån lojalitet inte påtalar eller ser felaktigt beteende. Å andra sidan kan behandlingsassistenternas berättelser om tidigare erfarenheter bero på att de i nuläget befinner sig på en arbetsplats där kollegorna arbetar maktmedvetet. Kanske valde behandlingsassistenterna bort de tidigare arbetsplatserna då de inte kunde stå ut med deras arbetssätt. Att behandlingsassistenterna inte själva beskriver att de brukat våld samt missbrukat makt kan även förstås som att de inte anser att de har gjort detta, utifrån sina egna perspektiv. Detta kan problematiseras med Wästerfors (2009:3) resonemang om att

behandlingsassistenter har mer nära till hands att se ungdomar som orsaken till våld och konflikt, något som även urskiljs i vår empiri och analys. Behandlingsassistenternas makt medför ett tolkningsföreträde, i varje fall mot ungdomarna, vilket vi menar kan få som följd att behandlingsassistenternas våld förminskas, normaliseras eller förklaras som en motreaktion på ungdomarnas våld. Behandlingsassistenternas beskriver hur de agerar i våldsamma situationer och deras bemötande förklaras med stöd av Wästerfors (2009:3) som ett framgångsrikt sätt att lugna ner situationerna, dock diskuteras inte motsatsen av behandlingsassistenterna själva. Kan en ungdoms våldsbruk i vissa fall bottna i ett felaktigt bemötande av dem? Om så är fallet, är det då rimligt att ungdomen blir utskreven? Denna fråga har vi inget svar på. Kanske anser behandlingsassistenterna inte att de har bemött ungdomar felaktigt i situationer. Kanske anser de att våld, oavsett orsaken till det, alltid är lika med utskrivning. Kanske är det så att det är av betydelse vad behandlingsassistenterna har fått för utbildning i att bemöta våld. Det finns därmed många aspekter av våld som vi menar skulle vara av intresse för andra att utforska närmare i framtiden, gärna i en mer omfattande skala där ungdomsperspektivet ligger mer i fokus.

I en av de berättelser där det beskrivs hur kollegor brukat övervåld mot ungdomar förklarar behandlingsassistenten sitt obehag utifrån kollegornas agerande. Trots detta sade behandlingsassistenten ingenting om övervåldet medan hen arbetade på institutionen, då hen inte visste hur eller om hen skulle få något stöd. Detta gör att vi undrar över om behandlingsassistentens kollegor resonerade kring det som vi kallar övervåld som något rättfärdigt i ett disciplinerande syfte snarare än något skadligt. Dessa kollegor kanske än idag inte anser sig ha brukat övervåld. Återigen, om den med tolkningsföreträde inte anser sig ha brukat våld, kan det då stämma? I vår mening stämmer det inte utifrån Isdals (2001) våldsdefinition, där den som utsätts för våld är den som definierar det. Övervåld är ett ämne av allvarlig art, och det som synliggjorts av våra resultat fordrar vidare forskning kring det behandlingsarbete som utförts och utförs ännu idag inom socialt arbete. I relation till att ytterligare granska övervåld menar vi även att det hade varit värdefullt i den vidare forskningen att inkludera ett intersektionellt perspektiv på både ungdomarnas erfarenheter av våld och även behandlingsassistenternas, då det ytterligare kan bidra till att ytterligare nyansera bilden av våld och makt i socialt arbete.

Vi vill även påtala att det, i skrivande stund våren 2017, i socionomprogrammet

inte inkluderas någon praktisk utbildning i bemötande av våld mellan klienter och socialarbetare på arbetsplatsen, eller någon form av debatt om maktmissbruk i form av övervåld. Vilket är märkligt eftersom makt inom utbildningen diskuteras utförligt. Som vi har sett i denna undersökning bör makt alltid ses vara sammankopplat med våld. Vi menar att mer kunskap kring detta fenomen kan bidra till att socialarbetare lär sig att bemöta och hantera våld på ett konstruktivt sätt; att synliggöra våldsutsatthet, att påtala när övervåld av kollegor sker och slutligen, att lära sig förebygga våldets förekomst och konsekvenser på arbetsplatsen.

6.2 Slutord

Avslutningsvis vill vi tacka våra informanter för deras medverkan i denna studie, utan dem hade inte detta varit möjligt att genomföra. Vi vill även tacka vår handledare Adrian för vägledningen i denna process.

Referenslista:

Andersson, Gunvor & Sallnäs, Marie (2012) Social barnavård och barn utsatthet. I: Ingrid Höjer, Marie Sallnäs & Yvonne Sjöblom (red.) *När samhället träder in*. Lund: Studentlitteratur.

Akademikerförbundet SSR (2011) *Hot och våld i arbetslivet. En facklig handbok*. Kalmar: KST Infoservice

Akademikerförbundet SSR Styrelse (2013) *Etik i socialt arbete. Etisk kod för socialarbetare*. Kalmar: KST Infoservice

Bina Ali, Monica H. Swahn & Kymberle L. Sterling (2011) Attitudes about violence and involvement in peer violence among youth: Findings from a high risk community. *Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 88:6: 1158-1174

Bourdieu, Pierre (1999) *Den manliga dominansen*. Göteborg: Daidalos.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Börjesson, Mats & Rehn, Alf (2009) *Makt*. Stockholm: Liber.

David Matthew & Sutton Carole (2016) *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Dellgran, Peter (2016) Socionomer som profession. I: Anna Meeuwisse, Hans Swärd, Sune Sunesson, & Marcus Knutagård (red.) *Socialt arbete en grundbok*. Stockholm: Natur Kultur Akademisk.

Foucault, Michel (1975) *Övervakning och straff*. Lund: Arkiv förlag.

Göteborgs Stad (2016). *Tränings och referensboende*.

[<http://alternativboende.goteborg.se/index.php/boenden/traenings-referensboende> Hämtat: 2016-03-27].

Höjer, Ingrid (2012) Föräldrar möter social barnavård - att ha sitt barn i familjehem. I: Ingrid Höjer, Marie Sallnäs & Yvonne Sjöblom (red.) *När samhället träder in*. Lund: Studentlitteratur.

Höjer, Ingrid & Höjer, Staffan (2012) De professionella i den sociala barnavården. I: Ingrid Höjer, Marie Sallnäs & Yvonne Sjöblom (red.) *När samhället träder in*. Lund: Studentlitteratur.

Höjer, Ingrid & Sjöblom, Yvonne (2009:68) Ungdomar i utsatta livssituationer och deras väg till självständighet. I: Regeringskansliet (red.). *Lag om stöd och skydd för barn och unga (LBU)*. Stockholm: Edita Sverige AB.

Isdal, Per (2001): *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia förlag.

Inspektionen för vård och omsorg (2016) *Hem för vård eller boende (HVB)*. [<http://www.ivo.se/tillstand-och-register/sol-tillstand/hem-for-var-d-eller-boende-hvb/> Hämtat: 2017-03-27].

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Langemar, Pia (2008) *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi - att låta en värld öppna sig*. Stockholm: Liber.

Lindqvist, Erik (2014:8) *Institutionsvård, incitament och information: en ESO-rapport om placering av ungdomar med sociala problem*. Stockholm: Elanders Sverige AB.

Listerborn, Carina, Molina, Irene & Mulinari, Diana (2011) Det goda och det onda våldet i kolonialismens kölvatten. I: Carina Listerborn, Irene Molina & Diana Mulinari (red.) *Våldets topografier – Beträktelser över makt och motstånd*. Stockholm: Atlas.

Macdonald, Grant & Sirotich, Frank (2001): Reporting client violence. *Social Work*, 46:2: 107-114.

Magnå, Peter (2016). *Ung man döms för att ha dödat 22-åriga Alexandra Mezher* [<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article23301792.ab> Hämtat: 2016-02-27].

Karlsson, Angelica & Weigl, Kerstin (2017) *Avslöjande: Allvarliga systemfel bakom vården av Josefin, 14* [<http://www.aftonbladet.se/nyheter/a/445Mg/avslojande-allvarliga-systemfel-bakom-varden-av-josefin-14> Hämtat: 2017-02-13].

Manescu, Nicolaie (2014) The political power, rule of law and the legitimation of violence. *Serie Litere si Stiinte Sociale; Targu Jiu*, 4:1: 126–136.

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2002) Perspektiv på sociala problem - några positioner. I: Anna Meeuwisse & Hans Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.

Nygren, Lennart (2012) Risken finns, finns nyttan?. I: Hildur Kalman & Veronica Lövgren (red.). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Sallnäs, Marie, Wiklund, Stefan & Östberg, Francesca (2012) Organisering, sortering och marknadsorientering. I: Ingrid Höjer, Marie Sallnäs & Yvonne Sjöblom (red.) *När samhället träder in*. Lund: Studentlitteratur.

Sallnäs, Marie (2012) Institutionsvård för barn och unga. I: Ingrid Höjer, Marie Sallnäs & Yvonne Sjöblom (red.) *När samhället träder in*. Lund: Studentlitteratur.

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Justitiedepartementet

SFS 2001:937. *Socialtjänstförordningen*. Stockholm: Justitiedepartementet.

Shields, Glenn & Kiser, Judy (2003) Violence and aggression directed toward human service workers: An exploratory study. *Families in society*, 84:1: 13-20.

Silow Kallenberg, Kim (2016) *Gränsland – Svensk ungdomsvård mellan vård och straff*. Stockholm: Elanders

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab

Vetenskapsrådet (2011:1) *God forskningssed*. Bromma: CM-Gruppen AB

Wästerfors, David (2009) *Konflikthantering i ungdomsvård ur ett sociologiskt perspektiv*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse.

Zelnick, Jennifer R, Slayter, Elspeth, Flanzbaum, Beth, Butler, Nanci Ginty & Domingo, Beryl (2013) Part of the Job? Workplace Violence in Massachusetts Social Service Agencies. *Health & Social Work*, 38:2: 75-85.

Žižek, Slavoj (2008): *Violence: A six sideways reflection (Big ideas/small books)*. London: Profile Books Ltd.

Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Med stöd av Steinar Kvale och Svend Brinkmann (2014): Den kvalitativa forskningsintervjun.

INLEDANDE FRÅGOR:

Vad har du för utbildning?

Hur länge har du arbetat här?

Hur hamnade du på det här jobbet?

Hur kommer det sig att du arbetar med ungdomar? Hur tycker du att det är?

VÅLDSTEMA:

Vad innebär våld för dig?

Anser du att du har makt i förhållande till ungdomarna du arbetar med?

Har upplevt våld på arbetsplatsen? Kan du berätta mer om det?

Har det förekommit att personal har blivit våldsamma? Kan du ge ett exempel?

BEMÖTANDE TEMA:

Har du fått någon utbildning i att hantera våldsamma händelser?

Vid erfarenhet av våld:

Kan du berätta hur du hanterar våldsamma ungdomar i ditt arbete?

Vad tycker du är viktigt att fokusera på ifall du befinner dig i en våldsamma situation på arbetet?

Utifrån förekomsten av våld på arbetsplatser inom socialt arbete, tänker du att våld är något som socialarbetare ska vara beredda på?

Utan erfarenhet av våld:

Vad tänker du är viktigt att fokusera på om du skulle befinna dig i en våldsamma situation med en ungdom?

Utifrån förekomsten av våld på arbetsplatser inom socialt arbete, tänker du att våld är något som socialarbetare ska vara beredda på?

AVBRUTNA PLACERINGAR TEMA:

Har du erfarenhet av att placeringar avbryts i förtid och kan du berätta om det?

Hur tror du behandlingsassistenter och verksamheten påverkas av plötsliga avbrott?

Hur tror du klienter påverkas av plötsliga avbrott? Kan du ge exempel?

AVSLUT

Något du vill lägga till eller ta upp nu?

Har du några frågor?

(Avsluta med ett neutralt samtalsämne)

Bilaga 2

Informationsbrev

Hej!

Vi heter Felicia Moen och Gabriella Lundmark och vi går sjätte terminen på socionomprogrammet vid Göteborgs Universitet. Vi skriver nu vår C-uppsats. Vi avser att göra en kvalitativ intervjustudie där vi undersöker behandlingsassistenters upplevelser av våld i arbetet med ungdomar och vi är intresserade av att intervjua dig.

Deltagandets tidsomfattning avser en intervju på ungefär 40 - 60 minuter, under vecka 11 och vecka 12. Gällande tid och plats för intervjun så kommer vi överens om vad som passar dig bäst.

Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt intervjudeltagande utan närmare motivering. Undersökningen är anonym och dina svar kommer att avidentifieras. Det insamlade intervjumaterialet kommer att ses och höras endast av oss två studenter och när allt material är bearbetat kommer vi att radera det.

Undersökningen kommer presenteras i form av en C-uppsats som du är välkommen att ta del av när den är färdigställd.

Om du är intresserad av att delta, kontakta oss på följande mailadress:
lundmark.gabriella@gmail.com

Övriga kontaktuppgifter:

Felicia Moen
Telefon: 0732 03 88 85
E-post: feliciakristinemoen@hotmail.com

Gabriella Lundmark
Telefon: 0702 72 38 67
E-post: lundmark.gabriella@gmail.com

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvarig:

Adrian Groglopo
Telefon: 031 786 1101
E-post: adrian.groglopo@socwork.gu.se